RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Andra Kammaren. N:o 33.

Fredagen den 9 April.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Stats-Utskottets Utlåtande N:o 8½ och Memorial N:o 27; samt
Banko-Utskottets Utlåtanden N:is 12 och 13.

§ 3.

Fortsattes den i Kammarens senaste sammanträde började före dragningen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 12, angående allmänna bevillningen; hvarvid i ordningen förekom

Punkten 7.

3 mom. 1 punkten af 7 § Bevillningsstadgan lyder i Kongl. kungörelsen den 30 Maj 1879 sålunda: *Om ändring af bevillningsstadgans 7 §.*

"Inkomst genom bruks-, fabriks- och handelsrörelse, sjöfart, handtverk eller annat yrke samt med tjenstebefattning förenade tjenstgöringspenningar och sportelersättning, äfvensom obestämda eller extra inkomster *taxeras* för det *löpande året* och böra i allmänhet *beräknas* på grund af förhållanden under *näst föregångna året*".

Utskottet hade föreslagit Riksdagen besluta,

att berörda stadgande skulle erhålla följande förändrade lydelse:

"Inkomst genom bruks-, fabriks- och handelsrörelse, sjöfart, handtverk eller annat yrke samt med tjenstebefattning förenade tjenstgöringspenningar och sportelersättning, äfvensom obestämda eller extra inkomster taxeras för det löpande året och *må, i saknad af annan,*

Om ändring af bevillningsstadgans 7 §. (Forts.)

tillförlitligare grund för uppskattningen, ledning dervid tagas af förhållanden under näst föregångna året".

Efter uppläsning af detta förslag anförde

Herr E. G. Boström, hvilken inom Utskottet anmält reservation mot samma förslag: Utskottet har i denna punkt föreslagit en ändring i Bevillningsstadgan, hvilken, så vidt jag kan förstå, icke innefattar en förbättring, utan snarare en försämring. Utskottet anmärker först, att de stadganden, som nu finnas i förevarande paragraf, hafva gifvit anledning till olika tolkningar, i det att mångenstädes beskattningsmyndigheterna ansett föreskriften att de i denna punkt omförmälda inkomster i allmänhet böra beräknas på grund af förhållandena under nästföregående året, *såsom en regel*, den der, såvidt icke särskilda förhållanden föranledde till undantag derifrån, borde lända till efterrättelse, under det att andra beskattningsmyndigheter åter uppfattat densamma allenast såsom en af lagstiftaren till ledning vid uppskattningen meddelad anvisning, hvilken det stode dem fritt att följa eller icke. För min del kan jag icke fatta, huru den förra uppfattningen kunnat göra sig gällande då, enligt paragrafens tydliga föreskrift, deri nämnda inkomster "*i allmänhet*" böra beräknas efter den i paragrafen omförmälda grund. Utskottet talar också om de olägenheter, som en dylik uppfattning medförer, i det nemligen det till exempel inträffat, att ett bolag, som det ena året haft en betydande vinst, men det följande gjort förluster, ja till och med cession, i allt fall skulle för detta år uppgifvas till beskattning för en inkomst, som bolaget icke haft, äfvensom att det lätteligen kan inträffa, att det allmänna går i mistning af det skattebelopp, som för det föregående årets vinst bort tillkomma detsamma. Jag ber att dervidlag blott få erinra, att, enligt gällande konkurslag, utgå skatter till kronan med förmånsrätt och att man väl icke i allmänhet kan tänka sig ett i konkurs försatt bos stat så dålig, att icke derur denna bästa förmånsrätt alltid kan utgå. Utskottet har emellertid i stället för nu gällande föreskrift föreslagit, att åt ifrågavarande paragrafen skulle gifvas följande förändrade lydelse: "Inkomst" etc. "taxeras för det löpande året och må, i saknad af annan, tillförlitligare grund för uppskattningen, ledning dervid tagas af förhållanden under näst föregångna året". Det skulle således åligga beskattningsmyndigheten att anställa en jemförelse mellan tvenne alternativ, en jemförelse mellan, å ena sidan, det kända resultatet af det förflutna årets rörelse och, å andra sidan, en gissning, hvad det löpande året möjligen torde kunna inbringa. För min del kan jag dock icke förstå, att beskattningskomitéerna skulle komma i tvifvel om, hvilken af dessa båda grunder för inkomstens bestämmande kan vara tillförlitligare. Resultatet af denna ändring skulle således långt ifrån att blifva det åsyftade, tvärtom verka i alldeles motsatt rigtning; det föregående, ej det löpande årets inkomst skulle då alltid komma att läggas till grund för taxeringen. Jag kan icke heller fatta, hvartill Bevillningsstadgans 26 §, som innehåller bestämmelse om skyldighet för bolagsstyrelser att till ve-

derbörande taxeringsmyndigheter lemna uppgifter på sin vinst under det förflutna året skall tjena, när dessa uppgifter ej skola ligga till grund för taxeringen.

Om ändring af bevillningsstadgans 7 §. (Forts.)

Utan tvifvel kommer också det nya stadgandet att föranleda många besvär öfver påförd beskattning; ty, enär klagomål öfver pröfningskomiténs beslut icke behöfva anföras förrän i medio af Februari eller Mars, har den klagande alltid skäl att hålla saken öppen för att genom de exakta uppgifter, han då är i tillfälle lemna, söka vinna en ändring, som ej kunnat erhållas på de grunder, på hvilka pröfningskomitén stödt sitt beslut; likasom ock den oegentligheten inträffar, att samma sak i Kammarrätten kommer att dömas efter grunder, som ej varit kända af de föregående beskattningsmyndigheterna. Det är tydligt att, om till exempel ett bolags affärsverksamhet under det föregående året gått bra, men under det löpande går sämre, så skulle dess beskattning alltid af Kammarrätten bestämmas efter det löpande årets dåliga resultat; detta resultat åter lägges såsom grund för det följande årets beskattning, och om ock dess resultat må blifva aldrig så godt, kan någon förhöjd beskattning ej ifrågakomma, då detta resultat ej behöfver bekantgöras så tidigt, att något sådant yrkande derå kan grundas.

Jag ber slutligen få erinra, att af Bevillnings-Utskottet denna paragraf i fjor ändrades. Men ehuru således uppmärksamheten då var fästad på densamma, fann man dock då ej skäl till den ändring, som i år föreslagits. Det ändringsförslag som i år blifvit framlagdt af Utskottet, har icke blifvit begärdt af någon motionär, utan har Utskottet af eget initiativ afgifvit detsamma. Jag hemställer, om det kan vara lämpligt att på detta sätt år från år lappa på en och samma paragraf. Då man i fjor icke förmärkte något behof af ändring i paragrafen, så lärer icke heller nu något sådant så omedelbart derpå kunna hafva gjort sig gällande.

Jag anhåller, Herr Talman, om afslag å punkten.

Friherre Fock: Jag bekänner, att den föreslagna förändringen icke är af någon särdeles stor betydelse; och för min del har jag icke heller varit särdeles benägen för densamma. Men då inom Utskottet meddelades den upplysning, att nu gällande stadganden verkligen gifvit anledning till de af Utskottet påpekade oegentligheter, så framkallades deraf det förslag, som Utskottet här framlagt. Det skäl, som härvid hufvudsakligen talat, har varit ordalydelsen i nu gällande stadga, enligt hvilken, heter det, "Inkomst genom bruks-, fabriks- och handelsrörelse, sjöfart" o. s. v. "äfvensom obestämda eller extra inkomster taxeras för det löpande året och böra *i allmänhet* beräknas på grund af förhållanden under näst föregångna året".

Detta sväfvande uttryck "*i allmänhet*" har, efter hvad som i Utskottet blifvit upplyst, föranledt att om ett industrielt företag under ett år gått med fördel, men under det följande motsatsen inträffat, så har taxeringen ändock blifvit grundad på det föregående årets inkomster i vissa fall, i andra icke. Det har sålunda inträffat, att en taxeringsmyndighet har under alldeles likartade förhållanden lagt

Om ändring af bevillningsstadgans 7 §. (Forts.)

det föregående årets inkomst till grund för bevillningen, under det att en annan kommuns taxeringsmyndighet till grund för bevillningen lagt det löpande årets inkomster. Härigenom hafva obestridligen olägenheter uppkommit i förra fallet till skada för den skattskyldige och i det senare för statsverket. Detta allt har föranledt Utskottet att framställa ett förslag till ändring af nyssnämnda sväfvande uttryck. Utskottet har ansett det vara sin pligt att göra det särskildt på grund af de faktiska förhållanden, hvilka kommit till Utskottets kännedom.

Nu säger den siste talaren att, om Utskottets förslag bifölles, skulle det föregående årets inkomster alltid komma att ligga till grund för taxeringen. Men, om detta blefve fallet, så voro ju också de öfverklagade olägenheterna väsentligen undanröjda: det blefve då icke längre något sväfvande, utan samma regel komme att städse göra sig gällande. Att förslaget skulle, antaget, komma att föranleda många klagomål och besvär i högre instanser, är visserligen möjligt, men jag tviflar på, att denna paragraf, den må formuleras huru som helst, skall kunna så formuleras, att icke detta blir fallet. Så har ock hittills varit händelsen.

Jag har, som sagdt, för min del icke varit särdeles ifrig för saken; men jag har velat upplysa, att det varit på grund af anmälda faktiska förhållanden, som Utskottet gjort sin förevarande hemställan, till hvilken jag vördsamt tillstyrker bifall.

Öfverläggningen förklarades slutad. Sedan propositionen gifvits enligt de yrkanden, som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 8.

Mom. a).

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §.

Bevillningsstadgans 16 § föreskrifver:

"Utländing, som reser omkring i landet och för egen eller, såsom utskickad, för annans räkning bjuder ut eller slutar handel om utländska varor, skall, vid ankomsten till riket, till närmaste kronouppbördsman i stad allemna skriftlig uppgift, huru länge han ämnar här qvarstanna, samt dervid erlägga etthundra kronor för rättigheten att under en tid af högst tre månader idka dylik handel; åliggande det honom att, derest han efter nämnda tid vill samma rättighet utöfva, förskottsvis betala ytterligare fyratio kronor i månaden, hvilken afgift skall antingen för längre tid på en gång eller för minst en månad om sänder, men alltid för full månad, inbetalas till kronans uppbördsman i stad inom det län, der han vid betalningstiden sig uppehåller; skolande qvittenset å den erlagda afgiften vara meddeladt å tryckta blanketter, som, efter vederbörliga reqvisitioner, böra af Statskontoret Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillsändas, för att kronans uppbördsmän i städerna tillhandahållas, och hvilka blanketter, som skola lyda dels å etthundra kronor, dels å fyratio kronor hvardera, böra

innehålla erinran om behörigt iakttagande af hvad gällande författningar i afseende å dylik handel stadga.

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

Den utländing, som, utan att hafva den stadgade afgiften behörigen erlagt, beträdes med att bjuda ut eller sluta handel om utländska varor, skall, jemte afgiftens erläggande, böta femhundra kronor. Förbrytelser häremot upptagas af poliskammare, der sådan finnes, och eljest af allmän domstol; och fördelas de ådömda böterna lika emellan åklagaren och de fattiga.

De sålunda uppburna bevillningsmedlen åligger det uppbördsmännen att, under titel: "*Bevillning af utländska handlande och handelsexpediter*", såsom andra kronomedel i behörig ordning uti länets ränteri leverera; hvarförutom vid hvarje års slut bör uppgöras och till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insändas redovisning för de emottagna qvittensblanketterna, hvilka redovisningar, sedan desamma blifvit till rigtigheten af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande styrkta, böra inom Januari månads slut det följande året till Statskontoret insändas, för att med ränteriredogörelserna jemföras och derefter aflemnas till Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarrätt, för att tjena till ledning vid räkenskapernas granskning.

För de ifrån Statskontoret till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afsända qvittensblanketterna, hvilka, intill dess desamma till uppbördsmännen utlemnas, skola i landtränteriet förvaras, bör jemväl inom Januari månads utgång behörig redovisning till Statskontoret insändas.

Hvad i denna paragraf är stadgadt rörande särskild bevillningsafgift af utländing, som utbjuder eller försäljer utländska varor, gäller icke för norrman, som idkar handel med norska produkter."

Med föranledande dels af en utaf Kommerskollegium hos Kongl. Maj:t gjord framställning om vissa ändringar i nu anförda paragraf af bevillningsstadgan, hvilken framställning blifvit af Kammarrätten uti infordradt underdånigt utlåtande i allt väsentligt understödd samt genom nådig remiss den 23 sistlidne Januari till Bevillnings-Utskottet öfverlemnad, dels ock af Herr *J. Sjöbergs* inom Andra Kammaren angående samma ämne väckta motion N:o 30 hade Utskottet i förevarande moment hemstält,

att Riksdagen måtte besluta följande förändrade lydelse af ifrågavarande paragraf:

Utländing, som reser omkring i landet och för egen eller, såsom utskickad, för annans räkning *till inledande af handel samt med eller utan varuprof bjuder ut eller slutar handel om utländska varor att framdeles från utlandet levereras*, skall, vid ankomsten till riket — — — — — — — — — — — — — — stadga.

Den utländing, som, utan att hafva den stadgade afgiften behörigen erlagt, beträdes med att bjuda ut eller sluta handel om utländska varor, skall, jemte afgiftens erläggande, böta *från och med ethundra till och med femhundra kronor.* Förbrytelser häremot upptagas af poliskammare, der sådan finnes, och eljest af allmän domstol; och fördelas de ådömda böterna lika emellan åklagaren och *den kommun, hvarest förbrytelsen blifvit begången.*

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

De sålunda uppburna bevillningsmedlen — — — — — — — — granskning.

För de ifrån Statskontoret — — — — — insändas.

Hvad här ofvan i denna § är stadgadt rörande särskild bevillningsafgift af utländing, som utbjuder eller försäljer utländska varor, gäller icke för norrman, som idkar handel med norska produkter.

Utländing, som reser omkring i landet och för egen eller annan räkning bjuder ut till försäljning eller försäljer af honom medförda eller eljest i riket befintliga varor, skall erlägga bevillning i enlighet med de i § 6 bestämda grunder, skolande hvad sålunda är vordet stadgadt ega tillämpning äfven i det fall, att utländing medför utländska varor, som förut blifvit under en eller annan form reqvirerade."

Sedan föredragning skett af denna hemställan, yttrade

Hans Excellens Ministern för utrikesärendena Björnstjerna: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Afsigten med denna paragraf är naturligtvis, att icke utländska handlande skola här vara i bättre ställning än svenska, och att icke en utländsk handlande må undgå all beskattning för den rörelse, han här i landet bedrifver. Men detta mål vinnes icke fullständigt på det sätt, Utskottet här föreslagit. I paragrafen står nemligen: *utländing*, som reser omkring i landet och utbjuder varor till försäljning o. s. v. Men en utländsk handlande kan undgå den beskattning, som här afses, och undgår den verkligen i denna stund derigenom, att han i sin tjenst, på sitt kontor antager en svensk, som här i landet reser för hans räkning. Åtskilliga sådana fall äro mig särskildt bekanta. En sådan svensk handelsagent kommer resande hit för ett utländskt hus; han stannar här några veckor eller månader, men han är icke här under den tid, mantalsskrifningen pågår, och kan således icke äfven med bästa vilja i verlden låta här mantalsskrifva sig eller uppgifva sig till taxering här i landet. Jag anser således önskvärdt, att i paragrafen införes, att samma bestämmelser, som gälla för utländingar, gälla äfven för svenskar, som resa för främmande handelshus' räkning, men icke äro här bosatta eller mantalsskrifna. Jag fäster en särskild vigt härvid, derför att, om denna förändring infördes, så undanröjdes dermed åtminstone en af de stötestenar, hvilka i allmänhet ligga i vägen för våra underhandlingar med främmande makter. I andra länder är man nemligen i allmänhet i detta afseende vida liberalare mot utländingar och gör icke sådana undantag för dem, som här äro i fråga. Till följd häraf har i våra handelstraktater med Frankrike och andra länder hittills måst intagas en artikel så lydande: "så länge i svensk lag finnas pålagda utländska reseagenter särskilda bevillningsafgifter, skall ett lika belopp kunna i Frankrike affordras svenska reseagenter". Skulle emellertid i detta fall svenska och utländska reseagenter blifva alldeles likstälda, så snart de icke vore här i landet mantalsskrifna, så kunde vi möjligen slippa att intaga sådana särskilda restriktioner, som alltid äro särdeles obehagliga. Första Kammaren har redan på dessa grunder

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

återremitterat punkten för att få i paragrafen införd en mening, att deri anförda bestämmelser skola gälla äfven för svenskar, som resa för utländska handelshus, men icke äro i landet skattskrifna; och min önskan vore, att äfven denna Kammare ville besluta på samma sätt.

Herr Herslow: Då Hans Excellens Herr Utrikesministern fästat uppmärksamheten på ett förhållande, som onekligen icke allenast af teoretiska, utan äfven af praktiska skäl kräfver rättelse, då den visat sig i sin mån bidraga att ge utsträckning åt det ofog, som man genom denna paragraf velat förekomma, så är jag honom derför särdeles tacksam. Jag skulle för min del icke vågat, att såsom ledamot af Kammaren här föra *denna* fråga på tal, eftersom detta kunnat anses vara att i förblommerad form väcka en motion efter motionstidens utgång, men då saken på detta sätt kommit till Bevillnings-Utskottets kännedom, så förmodar jag att, förutsatt att denna paragraf till Utskottet återremitteras, frågan hos Utskottet har att vänta tillbörligt aktgifvande.

Jag hade emellertid redan förut tänkt yrka återremiss af en annan anledning. Som Kammaren naturligtvis vet, är det ett länge kändt och beklagadt missförhållande, som gifvit anledning till att vi ett par tre gånger under de senare åren sökt åstadkomma en alltmera skärpt, mera exakt och noggrann redigering af denna punkt i bevillningsstadgan. Antalet af dessa resande, som för utländsk räkning drifva handelsaffärer här i landet, har i ofantlig grad tilltagit; och hvad som är ledsamt, är att ofoget ökats icke blott hvad beträffar antal agenter, utan äfven beträffande den form, hvari, och det sätt, hvarpå deras affärer bedrifvas. En mångsidig affärsförbindelse med utlandet anser jag vara till fördel för riket; men jag önskar, att man väl beräknar och afväger den form, hvari en sådan affärsverksamhet medgifves. Sättet för densamma har hos oss numera blifvit sådant, att man mer och mer går förbi den svenske affärsmannen; agenterna vända sig numera icke uteslutande — i vissa brancher icke ens företrädesvis — till de svenska köpmännen; de gå dem förbi och göra affärer direkt med konsumenterna. Vi behöfva icke göra långa färder i vårt land, för att nästan i hvarje vrå, utanför hvarje herregård, prestgård eller större landtgård påträffa en utländsk vinagent eller en svensk agent, resande för utländsk räkning. Från vinet hafva de gått till spriten och derigenom kommit in på ett område, som jag, af grunder, som jag strax skall anföra, anser ännu betänkligare; till och med till manufakturvaror har denna affär börjat utsträcka sig, och utlandet säljer siden- och ylletyger, kappor och klädningar direkt till konsumenten i Sverige. Huru långt detta ofog kan utveckla sig, derpå vill jag såsom exempel anföra ett mig nyligen meddeladt faktum från en aktad köpman i Malmö. "För ett par år sedan", säger han, "levererade jag vin till mötesplatsen för ett regemente, för hvilket en restauratör var antagen. Året derpå skildes restauratören från denna affär och jag från min leverans; man mottog vin från en utländsk agent. I år, *antager jag*, öfvergår äfven levereringen af spirituosa, konjak m. m. till en utländsk agent; sannolikt kommer leveransen af socker att nästa år öfvergå i hans händer, så att det snart för den

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

svenska affärsföretagsamheten endast återstår att leverera vattnet". Man får icke förvåna sig öfver den klagan, som är rådande inom vissa delar af vår affärsverld, när man ser en sådan utveckling och när man jemför gällande lagbestämmelser här i landet i detta afseende med utlandets. De äro der ganska stränga. För Danmark t. ex. regleras dessa förhållanden af förordningen af den 8 Juni 1839, som stadgar: "fremmede Handlende eller Handelscommissionairer der indfinde sig i Kongeriget skulle være uberettigede til at faldbyde eller afhænde Varer andetsteds end i Kjöbenhavn og i Kjöbstæderne udenfor Hovedstaden. De maae derhos ikke faldbyde eller afhænde Varer til andre end dem, der ere berettigede til at drive Kjöbmandshandel en gros eller en detail, saa og til Fabrikanter, Haandværkere og Næringsbrugere. Ligesom de dog til Kjöbmænd kun maa afhænde saadanne Varer, hvormed en hver af Disse er berettiget til at handle, saaledes maae de til Fabrikanter, Handværkere og andre Næringsbrugere kun afhænde saadanne Varer som en hver til sin Næringsdrift behöver."

Detta stadgande är onekligen något helt annat än hvad vi hafva, ja, det är t. o. m. strängare än jag för min del skulle vilja hafva det. Men något måste göras. Särskildt är i fråga om försäljning af utländska spritvaror för närvarande en verklig orättvisa rådande, en orättfärdighet af gröfsta slag emot våra svenska handlande. Ty, såsom Kammaren vet, få desse för den konjak eller annan utländsk sprit de införa icke blott betala tullen, utan äfven en *minuthandelsafgift*, utgörande en fjerdedels krona på hvarje kanna. Denna senare skatt är utländingen helt och hållet befriad ifrån. Den utsträckning, som härigenom gifvits utländingars handelsaffärer i denna branche, är alldeles förvånande. Hvarje ångbåt, som från Bordeaux anlöper Malmö, medför hundratals kollies vin och konjak, adresserade direkt till konsumenterna. Jag är, såsom Kammaren nog vet, ingen vän af det ekonomiska skyddssystemet; men jag tycker lika litet om att lagstiftningen utsätter premium för utländingars affärsverksamhet här i riket och genom sina skattlagar direkt understödjer utländingens sträfvan att utträng den inhemske handlanden ur affärerna och ställa sig i omedelbar förbindelse med hans kunder. Jag hade föreställt mig, att Bevillnings-Utskottet möjligen kunde hafva gjort något i syfte att hämma detta oskick. Sjelf har jag litet svårt att finna lämpligaste formen och sättet härför, men jag vet att i Stockholm och Göteborg finnas petitioner i ordning, såvida de icke redan äro till Kongl. Maj:t ingifna, med anhållan, att utländingar måtte underkastas en beskattning vid införsel af utländska spritvaror, motsvarande hvad den inländske handlanden i minuthandelsafgift får erlägga.

Jag har hört den invändningen framställas mot en skärpt lagstiftning i detta fall, att det bevillningsbelopp, som enligt denna punkt i bevillningsstadgan skall af utländing erläggas, vore så högt, att den fullt motsvarar de skatter till staten, som den inhemske handlanden har att erlägga. Man tycker, att 100 kronor för en tid af högst tre månader, samt derefter 40 kronor för en à två månader till, utöfver hvilken tid utländing svårligen här med fördel kan idka sådan han-

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

del, skulle vara en tillräckligt hög afgift i förhållande till den vinst, som af denna rörelse vore att hemta. Detta kunde möjligen hafva varit en sanning för några år tillbaka, men nu har denna handelsrörelse tagit en sådan utsträckning, att dess afkastning uppgår till belopp, som man kanske ej föreställer sig. Jag känner t. ex. en sådan utländsk handelsresande, som sjelf till en vän uppgifvit, att han under en tid af 14 månader här i Sverige intjenat en provision af 35,000 francs förutom resekostnaden. Jag har mig äfven bekant, att ett annat ombud för utländskt vinhus — detta ombud en svensk och således hänhörande under den af Herr Utrikesministern påpekade kategorien — här gjort så betydande affärer, att han blifvit erbjuden att få ingå såsom associé i en konkurrerande firma, ett af de största konjakshusen i Frankrike, och i sådan egenskap blifvit garanterad en årlig minimi-inkomst af 24,000 francs. Det är sålunda icke små vinstbelopp, som tillkomma denna handelsrörelses utöfvare. Lägga vi härtill den vinst, som tillfaller den utländske principalen eller fournissören, så finna vi, att saken icke har en alltför obetydlig omfattning.

Med dylika fakta för ögonen, hade jag tänkt mig att man icke blott borde uti lag göra en inskränkning i formen och sättet för denna rörelse, utan derjemte, *åtminstone*, och i första rummet söka hindra den *olagliga* utvidgningen af densamma. För så vidt jag kunnat fatta, har detta också varit den mening, som Riksdagen gång på gång velat göra gällande. Så väcktes vid 1878 års Riksdag en motion, som då föranledde aflåtande af en skrifvelse ifrån Riksdagen till Kongl. Maj:t, uti hvilken skrifvelse framhölls, i likhet med hvad Bevillnings-Utskottet vid sitt föreliggande betänkande i reciten sjelf anför, önskvärdheten af skärpta ansvarsbestämmelser för öfverträdelser af de för utländingars näringsfrihet stadgade vilkor. Men ser jag nu till, huruledes denna Riksdagens önskan blifvit af Utskottet behjertad, finner jag mig dermed alldeles icke belåten.

Straffet för uraktlåtenhet att erlägga bevillning är för närvarande böter, bestämda till 500 kronor. Skall man nu, såsom Riksdagen begärt, skärpa denna ansvarsbestämmelse, så synes mig rimligt vara, att man föreslog oss att höja bötesbeloppet, men icke att man föreslår att sänka det. Det sista är likvisst hvad som sker. I stället för att 500 kronor nu äro fixt bötesbelopp, såsom både maximum och minimum, har Utskottet föreslagit 500 kronor såsom *maximum* med 100 kronor såsom minimum. Utskottet rättfärdigar detta sitt förslag med den erkända nyttan och nödvändigheten af att vid straffbestämmelser hafva en latitud. Äfven jag tror detta vara rigtigt. Men om en sådan latitud skall införas, hade jag i föreliggande fall ansett lämpligare att bestämma det förutvarande fixa beloppet såsom *minimum* och icke såsom maximum, att således stadga böter *från* 500 till 1,000 kronor. Jag anser icke detta belopp så förskräckligt, då man betänker att inkomsten af rörelsen är ganska stor, att beskattningen är relativt ringa och att det här ju gäller *böter*, hvilka det alltid blir ganska lätt att slippa från genom att ordentligt till statsverket erlägga sin bevillning. Man kan enligt min tanke gerna sätta ett högt vite för

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

den, som genom lagbrott försöker undgå en så beskedlig skatt på en så inbringande rörelse.

Jag anser dock icke latitud här så nödvändig, och jag vill erinra om att den, när den finnes, alltid skall leda derhän, att man oftast ådömer vitets minimibelopp och ytterst sällan dess maximum. Det är nemligen icke så lätt för en domare att finna bevisadt, det den försummelse, för hvilken vitet skall erläggas, är absolut uppsåtlig; i nio af tio fall skall det lyckas den anklagade att få denna försummelse tolkad såsom en glömska eller dylikt, och derigenom komma vi aldrig till den maximisiffra, som Bevillnings-Utskottet här föreslagit, eller samma siffra, som nu finnes stadgad för *hvarje* fall.

Jag har hört att Första Kammaren i syfte, att få skärpta straffbestämmelser intagna i denna paragraf, återremitterat punkten till Utskottet; och jag tillåter mig derför att hos Herr Talmannen göra samma yrkande.

Herr *Flensburg* instämde med Herr Herslow.

Herr O. B. Olsson: Jag delar fullkomligt den åsigt, som utaf Hans Exellens Utrikesministern blifvit uttalad i denna fråga. Det torde nemligen vara fullt rättvist, att äfven svenske handelsresande, då de resa i Sverige för ett utländskt handelshus, böra erlägga bevillning. Af Utskottets betänkande kan man icke draga någon annan slutsats, än att endast utländing skulle betala bevillningsafgift. Men man kan mycket väl föreställa sig, att en svensk, hvilken vistats på utrikes ort, fastän han derstädes icke eger medborgarerätt, kan, utan att vara i Sverige skattskrifven, härstädes resa för utländskt handelshus' räkning. I sådant fall, är det väl icke rättvist att han, eller rättare sagdt det utländska handelshuset, som drifver affärer här i landet, skall vara befriad från den utländing uti bevillningsförordningen ålagda förbindelse att erlägga skatt. Då man dertill vet, att Första Kammaren i detta syfte redan återremitterat betänkandet, ber jag att äfven för min del få yrka återremiss af denna punkt.

Friherre Fock: Jag skall först be att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att det här är nödigt skilja mellan tvenne olika förhållanden. Det ena gäller sådana personer, som fara kring i landet och utbjuda varor, medförande eller icke medförande prof derpå, *utan att sälja medförda varor;* det andra åter sådana handelsexpediter, som *medföra* och omedelbart sälja varor. Här är endast och allenast fråga om det förra slaget af reseexpediter, ty frågan om det senare slaget är föremål för särskild lagstiftning. Jag ber nu att med några ord få erinra Kammaren om huru det nu förevarande ändringsförslaget tillkommit, utan att derför gå långt tillbaka i tiden, ty denna sak har annars en ganska lång historia.

Med anledning af den ofullständiga tillämpningen af 16 § bevillningsstadgan och af åtskilliga andra skäl samt med anledning af det ofog, som vid denna handel bedrifvits, och hvarpå Kammarens uppmärksamhet i dag blifvit ytterligare fästad, ingick 1878 års Riks-

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

dag till Kongl. Maj:t med en underdånig hemställan, att Kongl. Maj:t ville underkasta gällande näringslagstiftning, i hvad den anginge utländingar, en revision i syfte att utländing, som här i landet idkade handel utan att derför erlägga skatt till staten och kommunen, skulle vara skyldig erlägga sådan skatt. Denna Riksdagens skrifvelse remitterade Kongl. Maj:t till Öfverståthållareembetet och samtlige sina Befallningshafvande, hvilka inkommo med betänkanden i ämnet. Kongl. Maj:t öfverlemnade frågan derefter till Kommerskollegium och Kammarrätten för afgifvande af yttrande. Resultatet af Kollegiernas åtgöranden blef en Kongl. kungörelse af den 20 Juni 1879 — kungörelsen är således icke ännu ett år gammal — med förändring i hithörande näringslagstiftning. Men derjemte uttalade Kollegierna den åsigt, att i sammanhang härmed borde en förändring i 16 § bevillningsstadgan ske, så att denna paragraf blefve mera tydlig och bestämd än den nu är. Båda Kollegierna afgåfvo jemväl förslag till en förändrad lydelse af denna paragraf, båda Kollegierna voro fullkomligt ense om det innehåll paragrafen borde hafva och skilde sig endast högst obetydligt i afseende på redaktionen. Detta förslag har af Kongl. Maj:t blifvit till Bevillnings-Utskottet öfverlemnadt; och det är detta förslag Bevillnings-Utskottet ordagrant föreslagit till antagande, i öfverensstämmelse för öfrigt med en enskild motion af Herr Sjöberg.

Nu skulle förslaget emellertid icke vara fullt tillfredsställande, och detta vore isynnerhet fallet med afseende å uttrycket "utländing". Detta uttryck skulle nemligen lemna spelrum för ett nytt missbruk, nemligen att de utländska handelshusen komme att engagera svenska män, som utan att i Sverige vara mantals- och skattskrifna skulle resa omkring och utbjuda utländska varor — d. v. s. uppträda alldeles som de utländska agenterna för närvarande. Att Bevillnings-Utskottet i detta afseende ej föreslagit ändring i den redaktion, Kollegierna uppstält, har sin grund bland annat deri, att den nyss åberopade kungörelsen af den 30 Juni 1879 framvisar motsvarande stadganden. Der talas på flera ställen om "utländing", t. ex. då det heter att "utländing är medgifvet att reda i skepp", då det föreskrifves att Kongl. Maj:ts särskilda pröfning erfordras "om utländsk man eller qvinna må här i riket idka handels- eller fabriksrörelse", eller då det talas om "utländing, som undfått tillstånd att i riket drifva handel", o. s. v. Det är deremot ingenstädes taladt om svensk man, som är bosatt i utlandet utan att vara i Sverige mantalsskrifven. Bevillnings-Utskottet föreställde sig bland annat att öfverensstämmelse borde ega rum mellan bevillningsstadgan och nämnda kungörelse.

För min del vill jag visst icke motsätta mig återremiss i det syfte Hans Excellens Herr Utrikesministern föreslagit; men befarar dock högeligen att den föreslagna förändringen i stadgandet ej skulle medföra åsyftad verkan. Det skulle enligt mitt förmenande ej hafva annan påföljd än att de utländska handelshusen, hvilka sågo sig förhindrade att i landet kringsända agenter, hvilka icke vore mantals- och skattskrifna i riket, begagnade den enkla utvägen att skrifva dem här. Man skulle snart nog veta att begagna denna utväg att undvika kollision med ifrågavarande stadgande.

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

Det har mycket talats om det ofog, som här bedrifves af handelsresande särdeles i gränsorterna; och Bevillnings-Utskottet har ingalunda saknat meddelanden i detta hänseende. Men detta ofog har i väsentligaste mån bedrifvits icke af agenter, som utbjuda varor, utan af agenter, som sälja varor, och utgör således ej föremål för nu ifrågavarande paragraf i bevillningsstadgan. Dessutom hemställer jag till den talare, hvilken så bjert skildrat detta missförhållande, om ofoget verkligen kan hämmas genom något stadgande i bevillningsförordningen, eller om detsamma ej bör göras till föremål för annan lagstiftning än bevillningslagstiftningen; på den förra vägen skall man, föreställer jag mig, svårligen komma åt detta ofog. Icke hjelper det att för sådant ändamål utfärda ett stadgande, som gäller endast utländing, ty nog kan man äfven få svensk man att — om det lönar sig — fara kring och drifva samma slags industri som utländingen. Och skulle svensken sakna den fyndighet och vältalande tunga, som utländska agenter möjligen ega, så torde väl i svensk lag ej finnas något, som förbjuder det svenska ombudet att begagna sig af det augenäma sällskapet af utländingen, som talar för skålen, under det den andre drifver den egentliga rörelsen. För min del är jag rädd för en lagstiftning, som så lätt kan kringgås.

Man har äfven talat om det missbruk utländingar bedrifva vid handel med spritdrycker. Jag vet och kan bekräfta hvad en föregående talare härom sagt, men huru man genom bevillningsförordningen skall kunna afhjelpa den saken inser jag ej. Möjligen kan man det genom att ändra tullstadgan och gällande traktater med främmande makter; men genom ändringar i bevillningsförordningen betviflar jag att någon bot i detta fall står att vinna. Åtskilliga spritförsäljare hafva äfven inkommit till Kongl. Maj:t med begäran om rättelse uti det intrång i sin rörelse, de anse sig nu lida af utländingen.

Hvad det föreslagna bötesbeloppet beträffar, tillåter jag mig ej att yttra mig. Bevillnings-Utskottet har i det fallet endast accepterat afgifna förslag. Men jag tror ej att det är skäl i allmänhet att gå alltför hårdhändt tillväga. Det är sanning, att de kringresande försäljarne och agenterna göra ondt i vårt land och kanske mycket ondt, men det är äfven sanning att de kunna verka godt. Man bör vid sådant förhållande ej vara hänsynslös. Alltför långt drifven strånghet skulle dessutom lätt framkalla repressalier, som för oss kunde vara ganska obehagliga. Våra svenska agenter uppträda utomlands och göra affärer i våra förnämsta exportartiklar jern, spanmål och trä, utan något slags hinder för sin verksamhet. Utan tvifvel är denna verksamhet af allt för stor vigt för vårt land, för att vi genom alltför hårda lagstiftningsåtgärder mot utländska agenter och handelsresanden skulle vilja framkalla för oss obehagliga repressalier.

Jag har endast velat uttala dessa ord till försvar för Utskottets förslag, utan att göra något yrkande.

Herr Sjöberg: Jag skulle icke, efter det anförande, som bevillnings-Utskottets ärade ordförande nyss hållit i denna fråga, vågat besvära Kammaren med något yttrande, om jag icke ansåge det vara af syn-

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

nerlig vigt, att Kammaren icke måtte sakna fullständig kännedom om de förhållanden, som nu äro på tal, innan den fattar sitt beslut i frågan. Jag har en viss anledning härtill, särskildt af ett och annat, som förekom uti herr Herslows yttrande i ämnet, hvilket ville synas mig, så vidt jag rätt uppfattade detsamma, vara af den beskaffenhet, att det kunde befaras, att Kammaren icke gjort alldeles klar för sig skilnaden emellan nu ifrågavarande lagstiftning i hithörande ämnen och den, som ligger inom området för Konungens ekonomiska lagstiftningsrätt.

Det är bekant och har redan erinrats, att Riksdagens skrifvelse den 15 Maj 1878, hvari, bland annat anhölls, att Kongl. Maj:t ville underkasta gällande näringslagstiftning, i hvad den anginge utländings rätt att i riket drifva handel, en revision i de delar, som af omständigheterna påkallades, blifvit remitterad till utlåtande af Kommerskollegium, som i ämnet infordrade Öfverståthållareembetets och Kongl. Maj:ts samtlige Befallningshafvandes yttranden. Af ett och annat utaf dessa yttranden framgick det alldeles tydligt, att vederbörande åtminstone i några orter hade föreställt sig, att en handelsresande, som erlade de bevillningsafgifter, hvilka för närvarande finnas stadgade uti nu ifrågavarande § 16 af bevillningsförordningen, äfven hade rättighet att i landet kringföra varor till försäljning; — att man således icke uppfattat den, enligt nämnda paragrafs nuvarande lydelse, väl antydda, men icke bestämdt angifna skilnaden emellan att bjuda ut varor, med eller utan medhafvande varuprof, och att försälja varor, som man för med sig. Det är icke det senare slaget af handelsresande, af hvilka många mer eller mindre ruskiga subjekt fara kring i landet och till försäljning utbjuda medförda varor, nämnda stadgande afser.

För några år sedan — jag hade då den äran att vara ledamot af Konstitutions-Utskottet — kom denna fråga äfven inom nämnda Utskott på tal. Det visade sig, att ifrågavarande personer med sina vandringslager hunnit till nordliga gränsen af Sverige, nemligen ända upp i Norrbottens län; och man kan då lätteligen göra sig en föreställning om, huru det stod till uti detta afseende i sydliga Sverige. Under sådana förhållanden, och då det syntes vara nödvändigt, att åt nyssnämnda stadgande gifva en mera bestämd och otvetydig lydelse, tog sig Kommerskollegium före att, möjligen utöfver sin befogenhet, utreda förhållandet med hit hörande föreskrifter i bevillningsförordningen. Detta låg, som sagdt, kanske icke inom Kollegii befogenhet; men jag tager för afgjordt, att Kongl. Maj:t icke haft något att anmärka deremot, och jag hoppas, att icke heller denna Kammare skall hafva det. När Kommerskollegii utlåtande i början af förra året inkommit till Kongl. Maj:t blefvo samtliga handlingarna i ärendet — jag vet ej, i hvilken form — öfverlemnade till Bevillnings-Utskottet, som likväl icke vidtog något i saken, utan återstälde handlingarne vid riksdagens slut. Resultatet af Riksdagens ofvannämnda skrifvelse och Kommerskollegiets i anledning deraf afgifna yttrande och förslag innefattas emellertid i Kongl. Förordningen den 20 Juni 1879 om ändring i vissa paragrafer i förordningen den 18 Juni 1864 angående utvid-

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

gad näringsfrihet. I sammanhang med utfärdandet af denna förordning beslöt Kongl. Maj:t, på Finansdepartementets föredragning, att handlingarna skulle öfverlemnas till Kammarrätten för afgifvande af utlåtande i hvad frågan rörde den af Kollegiet föreslagna ändring af och tillägg till § 16 uti bevillningsstadgan; och Kammarrätten har i sitt utlåtande hufvudsakligen biträdt och tillstyrkt detta förslag med det tillägg, hvarom förmäles i min motion i ämnet och uti sista momentet af Utskottets nu föreliggande hemställan. Jag ber att få, i afseende härå samt i anledning af ett och annat yttrande under diskussionen, erinra om angelägenheten af att icke utsträcka Riksdagens lagliga myndighet längre, än att den icke må komma i kollision med Konungens myndighet inom det ekonomiska lagstiftningsområdet. Nu är det visserligen en sanning, att de bevillningsafgifter, hvarom fråga är, synas mig af teoretiska skäl icke kunna försvaras, och, så vidt jag har mig bekant, finnes icke någon motsvarande afgift i andra länder, åtminstone icke i de stora kontinentala länderna. Detta var ingalunda obekant för Kommerskollegium, och anmärkningar i detta afseende saknades icke heller, bland annat på grund af de svårigheter, som deraf blefve en följd vid hvarje ny handelstraktats afslutande. Men man stälde sig på de faktiska förhållandenas grundval och ansåg, att Riksdagen icke skulle vara benägen att göra eftergifter i detta hänseende, helst som ifrågavarande afgifter lemnade en efter våra förhållanden icke så alldeles obetydlig inkomst, hvilken, efter en mig benäget meddelad uppgift ifrån Statskontoret, under år 1878 uppgick till 90,480 kronor: och detta är ju ändå något under det trångmål, hvaraf svenska statskassan lider. Om man således antager de nu föreslagna stadgandena, med den utsträckning af nu ifrågavarande afgifter, hvarom under öfverläggningen fråga blifvit väckt, kan jag för min del icke finna något annat berättigande uti en sådan utsräckning, än att det möjligen skulle innefatta något slags tillfredsställelse för vederbörande utländingar att erfara, att äfven svenska män, som icke äro inom riket bosatta, skulle vara underkastade meranämnda afgifter. Huru för öfrigt sådana afgifter skulle kunna af dessa senare utkräfvas, har jag något svårt att inse; jag befarar, att det blefve nära nog omöjligt. Kan emellertid ett sådant stadgande göra någon nytta derigenom att det finnes, vill jag för min del icke motsätta mig en återremiss till Utskottet, för den händelse nemligen Utskottet kan finna någon lämplig utväg att reda saken. Men Utskottet måste då, synes mig, jemväl föreslå en ändring i näst sista stycket, der det heter: "Hvad här ofvan i denna paragraf är stadgadt rörande särskild bevillningsutgift af utländing, som utbjuder eller försäljer utländska varor, gäller icke förr norrman, som idkar handel med norska produkter. Man eger nemligen kanske icke alldeles rätt att ställa en norrman i en i viss mån bättre ställning än svensk man, som icke vistas i riket, men fortfarande är eller måste anses vara svensk undersåte.

Hvad böterna angår, äro de icke så alldeles obetydliga enlig tUtskottets förslag, att någon särskild anledning funnes att höja dem. Bötesbeloppet, 500 kronor, är detsamma, som strafflagen i allmänhet bestämmer såsom det högsta, hvilket endast i några få utomordentliga

fall öfverskridas. Vid sådant förhållande torde det vara svårt att i nu förevarande hänseende gå längre än Utskottet gjort genom att höja det nu stadgade minimibeloppet från femtio till ett hundra kronor.

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

Herr Hedlund: Till hvad Bevillnings-Utskottets ärade ordförande i saken yttrat, ber jag att få lägga några ord.

Väl är det sant, att ett ganska stort ofog bedrifves af främmande agenter genom att de utbjuda utländska varor i landet. Men granskar man förhållandet något närmare, så tror jag man skall finna, att det är hufvudsakligen handel med spirituösa drycker, som här väcker förargelse. Orsaken härtill är att söka derutinnan, att personer, som här sysselsätta sig med dylika affärer, påföres en *särskild*, ganska stor skatt utöfver inkomstskatten. Det ligger således rättvisa i de svenska vin- och spirituosahandlandenas klagomål öfver de utlänska agenternas ingrepp i deras rörelse; denna klagan kan vara befogad. Men det möter större svårigheter än man i allmänhet föreställer sig att förebygga detta ofog. När dessa agenter komma hit, föra de icke med sig sina varor, utan sälja dem efter träffadt aftal. Sedan komma varorna hit och äro då, liksom andra föremål, underkastade tullbehandling. Men hvem kan kontrollera om de sålts till de respektive afnämarne genom eller utan agent? Utan att rent af förbjuda utländings verksamhet i landet på detta område, tror jag således ingenting står att vinna. Men frågan om ett sådant förbud ligger icke inom Bevillnings-Utskottets område; och näppeligen skulle det ens kunna verkställas, så vida vi i detta afseende icke vilja sätta oss i ett alltför konträrt förhållande till utlandet, der våra agenter fritt utöfva sin rörelse.

Hvad beträffar det tillägg till momentet, som Hans Excellens Herr Utrikesministern föreslagit, så ber jag få omnämna, hvad Bevillnings-Utskottets ordförande redan upplyst, efter som Hans Excellens då för tillfället icke var närvarande, eller att Utskottet icke velat bringa bevillningsförordningen i strid mot den af Kongl. Maj:t i ämnet särskildt utfärdade författning, der det endast talas om utländingar, men icke om svenskar, som resa för utländsk räkning. Skulle emellertid ett sådant tillägg göras, kunde det nog i alla fall kringgås. Utskottets ordförande har redan antydt ett sätt för ett sådant kringgående; men det finnes allt ännu andra vägar dertill. Derom vill jag dock nu icke tala. Man kan heller icke förbise de olägenheter för en svensk agent inom landet, hvilka häraf skulle uppstå. I handels- och fabriksstäderna finnas många fabrikanter och köpmän, som skicka ut agenter kring hela landet för att sälja både inhemska och utländska varor. Dessa agenter skulle nu på sina resor vara försedda med mantalsskrifningsbetyg för att kunna visa hvilka de vore, då så påfordrades — en lag, som de kanske skulle så småningom komma att vänja sig vid, men som i början skulle förorsaka dem många olägenheter och ofta nog utsätta dem för chikaner. Om t. ex. en agent från Stockholm eller Göteborg, som kommer till en mindre stad för att sälja sina varor och på tillfrågan om han har mantalsskrifningsbetyg med sig, icke kan förevisa sådant, för hvilka trakasserier kunde han då

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

icke blifva utsatt! Det kan dessutom i allmänhet icke vara annat än lindrigast sagdt oangenämt att lägga sådana föreskrifter på den fria verksamheten.

Hvad angår stadgandet i momentets sista del, i fråga om utländing, som i landet *säljer* varor — icke blott utbjuder dem — så har jag biträdt förslaget derom under reservation i afseende på möjligheten att kunna tillämpa detsamma. En person reser t. ex. kring i riket från Ystad till Haparanda och säljer sina varor. Hvar och af hvem skall nu hans bevillning bestämmas och hvar skall han erlägga kommunalskatt, om man anser att han deri skall deltaga? Hvem kan veta eller kontrollera hvad han förtjenat i de olika orter, han på sina vidsträckta resor besökt? Att utarbeta en förordning i detta ämne blir sannerligen ingen lätt sak; säkert skall ingen afundas Kongl. Maj:t detta bestyr.

Hvad böterna beträffar, så ber jag få nämna, att Kammarrätten satt dessa till ett minimum af 50 kronor, hvilket belopp Bevillnings-Utskottet höjt till 100 kronor. Jag får dock säga, att jag är benägen att ställa mig på Kammarrättens ståndpunkt. Ty arten och omfånget af dessa agentaffärer äro högst olika. Under det att den ene agenten kan, såsom vi nyss hörde talaren på malmöbänken nämna, årligen förtjena 20 à 30,000 francs, har den andre agenten endast helt ringa inkomster. Jag ville derföre, att en temligen vidsträckt latitud lemnades i afseende på bestämmandet af böternas belopp och att de icke må sättas så högt, att de i sjelfva verket leda till någonting helt annat.

Man klagar redan deröfver, att de i landet sig uppehållande handelsresandena kunna i många fall helt och hållet undandraga sig all beskattning. Orsaken dertill lärer vara att söka i den omständigheten, att då länsmannen eller kronofogden på ett ställe antastar dem, så begifva de sig af till ett annat län för att, då der åter antastas, derifrån begifva sig till ett tredje och så undan för undan. På detta sätt kunna de lätt undandraga sig äfven böterna, och sträfvandet derefter skulle ökas, derest böterna bestämdes till allt för höga belopp. Man har föreslagit ett stadgande derhän, att kronofogde och länsman skulle ega rätt att omedelbart lägga beslag på den kringresandes varor, men det finnes icke anledning till, att en utländing skall stå i ett förhållande, som icke i öfrigt är i öfverensstämmelse med svensk lag. En sådan beslagsrätt utan ansvar för missbruk vore en våldsåtgärd. Det är utan tvifvel en mycket kinkig sak att ordna detta förhållande; men jag ber Kammaren vara viss på, att Utskottet icke varit blindt för sakens vigt eller de svårigheter, som mött.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Lönegren: Genom min mångåriga tjenstgöring i tullverket har jag fullkomlig kännedom om den fråga, som nu är å bane, och på grund af denna min kännedom, delar jag de tankar, som Herr Herslow i denna sak uttalat och instämmer helt och hållet i hans yttrande.

Jag vill begagna detta tillfälle för att uttala min stora tillfreds-

ställelse med det varma intresse för den svenska importhandeln, som den ärade talaren från Malmö visat, och hoppas att detta intresse också skall göra sig gällande, då det framdeles blir fråga om att värna vår svenska industri, som nu med största svårighet arbetar mot en öfverväldigande utländsk konkurrens.

Herr Herslow: Jag ber att få framföra min tacksamhet till den föregående talaren för det erkännande, jag af honom erhållit, och vill endast tillägga att, så snart vår industri icke begär något mera än att vara fri från undantagslagstiftningar, som lägga en större skatt på henne än på den ena eller andra utländska industrien, jag alltid skall finnas på samma sida som talaren.

Jag har egentligen anhållit om ordet för att mot en ärad talare på stockholmsbänken förklara, att jag ingalunda förblandat de två olika klasser af handelsresande, som omnämnas i denna punkt af betänkandet, eller de som till inledande af handel bjuda ut eller sluta handel om utländska varor att framdeles *från utlandet levereras*, och de som resa omkring i landet och bjuda ut till försäljning eller försälja *medförda eller eljest i riket befintliga* varor. Jag tror, att man i mitt anförande icke skall finna ett ord om denna sista klass af handelsresande. Den af 1878 års Riksdag aflåtna skrifvelse har, såsom Herrarne veta, haft till följd Kongl. Maj:ts förordning den 20 Juni 1879. Denna författning har visserligen gjort godt, men endast med afseende å den ena klassen handelsresande, nemligen den, som förer med sig varor till försäljning här i landet. Man uppger mig att dessas antal numera högst betydligt minskats. Den andra klassen handelsresande har förut, med hänsyn till sin verksamhet, varit mindre betänklig, men den har blifvit det mera, sedan den börjat ändra sin affär, företrädesvis sälja till andra än köpmännen, således gå förbi dessa och göra deras funktioner omöjliga. Det är derföre tid att tänka på att få någon lag- eller skattebestämmelse till dam för ett vidare fortgående på den vägen. Jag vet väl och jag medger det villigt, att detta icke egentligen hör hit. Jag nämnde derföre också derom endast i förbigående i sammanhang med andra förhållanden för att komma till den konklusion, jag af alla dessa föreliggande fakta ville draga, den nemligen, att det åtminstone *icke* kan vara skäl att taga bort de skrankor vi redan ega. Man har sagt, att våra svenska resande i trä och jern äro fria från skatt i utlandet. Ja, om de utländska handelsresande ville taga våra agenters verksamhet i utlandet till föredöme, skulle vi visst icke vilja yrka på någon förhöjning i skatten. Jag är nemligen viss på, att våra svenska resande i trä och jern uti utlandet visst icke färdas rundt kring stads- och landsbygd för att sälja till byggmästaren eller hvilken annan som helst, som vill bygga, utan de försälja till de stora en-grosaffärerna; och detta är det normala sättet för agenturverksamheten.

Man har ansett, att böterna icke böra sättas högre än Utskottet föreslagit, derföre att de äfven träffa de agenter, som drifva mindre agenturaffärer. Ja, det är visserligen sant; men det är härvid att märka, att dessa böter icke utgöra någon bevillning — hvilken alltid

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

bör vara afvägd efter inkomsten — utan en straffpåföljd för en förbrytelse.

Jag har velat påpeka det besynnerliga i Bevillnings-Utskottets förfarande här, att nemligen Utskottet i motiveringen erinrat om Riksdagens önskan att lagstiftningen måtte skärpas, men i klämmen likväl föreslagit att en nedsättning i böterna skulle ega rum. Jag är emellertid mycket erkänsam för det välvilliga sätt, på hvilket min hemställan om återremiss af denna punkt blifvit upptaget af Utskottets ledamöter; och jag behöfver icke deras förklaring för att med bestämdhet veta, att de både känna till och behjerta de omständigheter, som jag tillåtit mig att här framhålla.

Medan jag har ordet ber jag att, beträffande svenske undersåter, som resa för främmande handelshus, få tillägga ett par ord, särskildt, som denna punkt är den enda, om hvilken Bevillnings-Utskottet förklarat sig icke förut hafva haft kännedom. Nej, detta är ganska förklarligt; ty här ha vi just den allra nyaste formen för detta slags affärer; men jag kan upplysa att det är just de största affärerna som börja ordna sig på denna basis; göra vi ingenting, så skola vi snart ha detta kolportageväsen allmänt utbildadt. Vidare har man sagt att det för desse svenske män vore lätt att kringgå författningen genom att låta mantals- och skattskrifva sig här i Sverige. Men vi må ihågkomma, att, då de blifva mantals- och skattskrifne i landet, måste de äfven betala bevillning, och vid densammas bestämmande torde det icke vara omöjligt att komma rätt under fund med de siffror, hvartill deras förtjenst verkligen uppgår. Dessutom torde de väl då, om de t. ex. sysselsätta sig med spritaffärer, äfven kunna påföras minuteringsafgift.

Såvida jag uppfattat diskussionen rätt, har man icke heller framstält någon skarpare eller allvarsammare gensaga mot en återremiss i begge de syften, jag nu anfört. Jag vidhåller derför mitt förut framstälda yrkande om återremiss.

Herr Torpadie: Jag tillåter mig att instämma i hvad den ärade representanten från Malmö nyss hufvudsakligen anförde, men jag ber att få vara skiljaktig från honom i ett afseende, nemligen deruti att icke någon förändring måtte ske i afseende å beloppet af de böter, som Utskottet i första punkten af denna § föreslagit. Jag tror nemligen, såsom Herr Hedlund anförde, att det rätt ofta kan inträffa fall, då vinsten af rörelsen är så ringa och den olaglighet, som åtalas, så snart hämmad, att åtminstone minimum af de föreslagna böterna är fullt tillräckligt. Skulle man finna maximum böra höjas, så hoppas jag likväl att det nu föreslagna minimum må få stå qvar; man må då heldre höja maximum med ett eller par hundra kronor.

Medan jag har ordet vill jag fästa Herr Talmannens uppmärksamhet på en annan omständighet. Den föredragna punkten innefattar nemligen förslag till stadganden af två olika arter. De stadganden, som förekomma i första momentet, äro af beskaffenhet att den, som vill underkasta sig dem, icke har vidare att iakttaga än att, innan han börjar sin rörelse, anmäla sig hos kronans uppbördsman i orten

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. Forts.))

och betala föreskrifven afgift. Det stadgande, som omförmäles i sista momentet, afser deremot utländing, som reser omkring i landet och drifver handel med utifrån till landet införda eller derstädes befintliga varor. Jag vet icke, Herr Talman, om jag misstager mig, men jag tror att en sådan utländing, som omförmäles i sista punkten, skall, innan han börjar sin handel, dertill hafva förvärfvat tillstånd i behörig ordning, det vill säga efter stadgandena i Kongl. Förordningen den 20 Juni 1879, och i sådant fall tager jag mig friheten hemställa, om icke en erinran härom borde i § införas. Det synes mig nemligen naturligt att en utländing, som läser §:n i dess af Utskottet föreslagna lydelse skall finna sig ingenting annat hafva att göra, då han vill utöfva handel enligt sista momentet, än att underkasta sig en framtida beskattning. Blir denna punkt, såsom jag förmodar, till Utskottet återförvisad, så vill jag hafva sagt detta, på det att Bevillnings-Utskottet dervid må fästa den uppmärksamhet, saken må förtjena.

Herr O. B. Olsson: Ordföranden i Bevillnings-Utskottet uttalade, då han nyss hade ordet, sina betänkligheter emot den lagbestämmelsen, att en svensk handelsresande för utländskt handelshus skulle beskattas lika högt som en utländing, som reste i samma ärende, och ansåg att dermed icke skulle vara så synnerligt mycket vunnet, ty det utländska handelshus, för hvilket en sådan person reste, skulle nog draga försorg om, att denne snart läte mantals- och skattskrifva sig i Sverige, och på det sättet skulle lagbestämmelsen snart eluderas. Detta kan nog i viss mån vara sant. Men om en svensk handelsagent, som reser för ett utländskt hus, beskattas här i landet, blir följden naturligtvis den att taxerings- och pröfningskomitéerna och öfriga myndigheter, hvilka hafva omsorgen om bevillningens åsättande sig ålagdt, skola se till att han får skatta för inkomsten af den rörelse han drifver. Staten skulle då deraf få uppbära åtminstone någon inkomst.

Jag fortfar att i sådant syfte yrka återremiss å punkten.

Herr Sjöberg: För den händelse mitt yttrande förra gången i denna fråga ej skulle varit tillräckligt tydligt, tillåter jag mig ännu en gång erinra, att, enligt 1864 års förordning om utvidgad näringsfrihet, i de delar, som beröras af Kongl. förordningen den 20 Juni 1879, var det i min tanke redan förut tydligt och klart, att utländsk man icke egde rättighet att utöfva något slag af industriel verksamhet här i riket, utan att dertill hafva erhållit Kongl. Maj:ts tillstånd. Detta är, om möjligt, i ännu mera bestämda och skärpta ordalag uttryckt i 1879 års förordning och sålunda gäller ju, att en sådan person, utan att dertill hafva erhållit Kongl. Maj:ts särskilda tillstånd, icke eger att sälja ens ett enda knappnålsbref; och för att erhålla sådant tillstånd erfordras fullgörandet af vissa vilkor, jemte det att Öfverståthållareembetet eller Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande skall i hvarje särskildt fall afgifva utlåtande efter det den i författningen angifna utredning försiggått. Till yttermera visso är der tydligt och klart uttaladt, att, om en utländing vill kringföra och försälja varor å annan ort, än der han önskar bosätta sig, skall han

Om ändring af bevillningsstadgans 16 §. (Forts.)

dertill hafva Kongl. Maj:ts särskilda medgifvande. Något vidare lärer väl således på den vägen icke vara att göra.

Så vidt jag rätt förstod en föregående talare, skulle ytterligare bestämmelser erfordras för att i verket ställa de stadganden, som falla inom bevillningsstadgans område. Hvaruti dessa bestämmelser skulle bestå kunde jag icke fatta; jag anser att man i det afseendet näppeligen kan komma längre än man redan gjort. Det är visserligen en sanning, att i det förslag till ändring i nyss nämnda förordning af den 18 Juli 1864 Kommerskollegium senast afgaf, förekom äfven det stadgandet att, om utländsk man kringförde och utbjöd varor utan att hafva Kongl. Maj:ts tillstånd dertill, skulle samtliga dessa varor vara underkastade beslag. Men detta godkändes likväl icke af Kongl. Maj:t i vidare mån, än att allmän åklagare förklarades berättigad att af sådana varor anhålla så mycket, som kan anses erforderligt till säkerhet för gäldande af de bötes- och ersättningsbelopp, som kunna ådömas.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan Herr Talmannen gifvit propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på återremiss, beslöt Kammaren återförvisa momentet till Utskottet.

Om ändring af § 16 i Instruktionen för taxeringsförrättningarne.

I *mom. b)* hade Utskottet, med anledning af ett utaf Kammarrätten framställdt förslag, som Herr Sjöberg uti sin ofvan omförmälda motion N:o 30 upptagit såsom sitt, tillstyrkt,

att åt 16 § i Instruktionen för taxeringsförrättningarne måtte gifvas följande förändrade lydelse:

"Så vida icke handlande, handtverkare eller annan näringsidkare före den 1 Maj det år, taxeringen förrättas, upphört med sitt förut idkade yrke och sådant hos vederbörande myndighet anmält, bör inkomstbevillning för detsamma efter stadgad beräkningsgrund honom påföras; *dock att utländing, som ej är här i riket mantalsskrifven, skall, äfven om han före den 1 Maj det år, taxeringen förrättas, upphört med sitt förut idkade yrke och sådant vederbörligen anmält, taxeras till bevillning för den tid, han yrket utöfvat.*"

Beträffande denna hemställan yttrade

Friherre Fock: Då Kammaren återremitterat föregående punkten, emställer jag att äfven denna punkt måtte till Utskottet återremitteras.

Vidare anfördes icke. Momentet blef till Utskottet återförvisadt.

Punkten 9.

Lades till handlingarne.

Punkten 10.

Bevillningsstadgans 24 § innehåller följande stadgande:

"Till upplysning och ledning vid bestämmande af de bevillnings-afgifters belopp, som skola utgöras, böra före den *15 Mars* nedannämnda år följande officiella uppgifter meddelas, nemligen: *Om ändring af bevillningsstadgans 24 §.*

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

b) hvarje år:

1:o) af styrelserna öfver brandförsäkringsinrättningarne eller deras agenter eller vederbörande brandstodskomitéer: uppgift rörande försäkringsvärdet å de byggnader, som i stad på dess område eller i köping blifvit mot brandskada försäkrade, sedan enahanda uppgift af samma styrelse eller komité nästföregående året meddelades;

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —"

Med anledning af motion, väckt inom Andra Kammaren af Herr *Jan Magnusson* (motionen N:o 49), hade Utskottet föreslagit,

att litt b) mom. 1 uti ofvan omförmälda paragraf af bevillningsstadgan måtte erhålla följande förändrade lydelse:

"af styrelserna öfver brandförsäkringsinrättningarne eller deras agenter eller vederbörande brandstodskomitéer: uppgift rörande försäkringsvärdet å *de i stad och på dess områden eller i köping befintliga egendomars åbyggnad samt å bruks-, qvarn- och fabriksbyggnader på landet äfvensom å andra der uppförda hus och byggnader, hvilka icke begagnas för jordbruket och dess binäringar tillhörande rörelse; börande denna uppgift afse samtliga hithörande byggnader, hvilka* blifvit mot brandskada försäkrade, sedan enahanda uppgift af samma styrelse eller komité nästföregående året meddelades".

Efter uppläsning af detta förslag anförde

Herr Adlercreutz: Vid tredje punkten af förevarande betänkande lät jag oanmärkt passera en liten inkonseqvens eller oegentlighet i redaktionen, bestående deruti, att i förra delen af der omförmälda stycke af § 2 Bevillningsstadgan det hette, att från utgörande af bevillning befriades vissa *byggnader*, då deremot i senare delen af samma stycke förklarades att vissa *personer* vore från bevillning fria och att således i förra delen omtalades såsom efter regeln skattskyldige sjelfva beskattningsobjekten, men i den senare egarne af desamma. Ehuru en sådan inkonseqvens icke bör förekomma i en författning, gjorde jag likväl icke deremot någon anmärkning, enär den ifrågavarande redaktionen icke kunde föranleda till några praktiska olägenheter och ett beslut om ändring i detta hänseende, om det komme till stånd, möjligen kunde föranleda till fråga om gemensam votering.

Vid nu föredragna punkt ser jag mig deremot nödsakad att yrka på en förändring, enär den förbättring Utskottet velat i sak åstadkomma utan sådan förändring icke skulle komma till stånd. Här införes nemligen ett nytt stadgande derom, att brandstodsstyrelser och brandförsäkringsinrättningar skola till myndigheterna aflemna förteckningar öfver försäkringsvärdet å vissa byggnader å landet; men det tillägges, att dessa uppgifter endast skola afse dithörande byggnader, hvilka blifvit mot brandskada försäkrade, sedan enahanda uppgift om

Om ändring af bevillningsstadgans 24 §. (Forts.)

dessa byggnader förut meddelades. Men då naturligtvis med tillämpning af detta nya stadgande sedan det meddelats, det befinnes, att någon uppgift om ifrågavarande byggnader icke någonsin meddelats, hafva följaktligen icke heller några byggnader försäkrats *efter* denna obefintliga tid. Maskineriet går nog, om det blifvit satt i gång, men sjelfva hjulet, eller kraften som skall sätta det i gång, saknas i §. Enahanda är förhållandet, derest ett nytt försäkringsverk, som bör afgifva sådan förteckning, uppstår; ty i § saknas föreskrift om första uppgiftens aflemnande.

Med anledning häraf tager jag mig friheten hemställa om den förändring i slutet af §, att i stället för orden: "hithörande byggnader, hvilka blifvit mot brandskada försäkrade, sedan enahanda uppgift af samma styrelse eller komité nästföregående året meddelades", måtte insättas orden; "hithörande byggnader, hvilka blifvit mot brandskada försäkrade *under den tid af samma år och det nästföregående, för hvilken enahanda uppgift icke förut meddelats.*"

Jag anhåller om proposition härå.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick samt derefter på Herr Adlercreutz' yrkande; och som den senare propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren således bifallit Utskottets förslag med den förändring, att slutmeningen skulle erhålla följande lydelse: "börande denna uppgift afse samtliga hithörande byggnader, hvilka blifvit mot brandskada försäkrade under den tid af samma år och det nästföregående, för hvilken enahanda uppgift icke förut meddelats".

Punkterna 11 och 12.

Biföllos.

Punkten 13.

61 § i bevillningsstadgan lyder:

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §.

"Pröfningskomité består af tjugo, högst trettio ledamöter, hvilka Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger utse bland de af taxeringskomitéerna dertill föreslagna personer. Bland ledamöterna i pröfningskomitén skall minst hälften vara egare af fast egendom; och böra komiténs ledamöter så utses, att komitén, så vidt förhållandena medgifva, kommer att utgöras af ett efter beskattningens belopp och mängden af de skattskyldige skäligen lämpadt antal dels näringsidkare och dels löntagare, samt att inom komitén icke saknas tillförlitlig kännedom om länets särskilda delar samt dessas ekonomiska tillstånd och hufvudsakliga näringar.

Den, som — — — — — tio kronor."

Uti tre särskilda inom Andra Kammaren afgifna motioner, nemligen Herr *N. J. Boströms* motion N:o 5, Herr *Sven Anderssons* mo-

tion N:o 44 och Herr *J. A. Sjös* motion N:o 125, voro förslag till förändrad lydelse af nämnda paragraf framstälda.

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

Herr Boström hade föreslagit den ändring i paragrafen, att pröfningskomitén skulle komma att bestå af 20, högst 30 ledamöter, hvilka landstinget skulle ega utse bland de af taxeringskomitéerna föreslagna personer, med paragrafens nuvarande lydelse i öfrigt bibehållen;

Herr Sven Andersson hade hemstält, att samma paragraf måtte sålunda formuleras:

"Pröfningskomité består af 30 ledamöter, hvilka i Stockholm utses ensamt af Öfverståthållareembetet, men i de öfriga länen af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och vederbörande landsting till hälften hvardera, bland de af taxeringskomitéerna dertill föreslagna personer. På det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och landstinget ej med sitt val må falla å samma personer, åligger det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att i god tid för sin del utse ledamöter och genast om sitt val underrätta vederbörande landsting samt tillika uppgifva hvilka personer, som af taxeringskomitéerna blifvit föreslagna. De af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utsedde skola utgöras dels af fastighetsegare, dels af näringsidkare och dels af löntagare. Landstinget skall utse antingen jordegare eller jordbruksidkare;"

och Herr Sjö, att paragrafen måtte erhålla denna lydelse:

"Hvarje landsting skall i god tid af Konungens Befallningshafvande erhålla uppgift, å hvilka personer, som af taxeringskomitéerna blifvit föreslagna till ledamöter i pröfningskomitén, och bestämmer sedan i sitt län antalet ledamöter i samma komité samt väljer hälften af det sålunda bestämda antalet ledamöter i pröfningskomitén bland de af taxeringskomitéerna föreslagna personer, dervid dock endast jordbrukare, men ej tjenstemän få väljas. Derefter lemnar landstinget underrättelse om valet till Konungens Befallningshafvande, som utser återstående ledamöter bland de af taxeringskomitéerna föreslagne och kallar alla de valde.

I Stockholm förfares på sätt nu är stadgadt, ooh der två landsting finnas inom samma län, skall pröfningskomitéledamöternas antal bestämmas af Konungens Befallningshafvande, men för öfrigt förfares på sätt häröfver stadgats med iakttagande af att hvarje landsting skall bland de af taxeringskomitéerna föreslagna personer utse sådana jordbrukare, som inom landstingets område äro boende."

Med anledning af dessa framställningar hade Utskottet, på anförda skäl, uti *mom. a)* af förevarande punkt tillstyrkt, att Riksdagen ville besluta följande förändrade lydelse af 61 § Bevillningsstadgan:

"*Pröfningskomité består af tjugufyra, tjugusex, tjuguåtta eller trettio ledamöter, hvilka skola utses bland de af taxeringskomitéerna dertill föreslagna personer. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmer inom nyssnämnda gränser antalet ledamöter i komitén och utser deraf hälften. Återstående hälft utses i Stockholm af stadsfullmäktige och inom hvart och ett län af landstinget; dock att, der länet utgöres af flere än ett landstingsområde eller inom länet finnes stad, som i landsting icke deltager, hvarje landsting och stadsfullmäktige i hvarje i lands-*

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

ting icke deltagande stad skola bland de af taxeringskomitéerna inom landstingsområdet eller staden föreslagne, utse så stort antal af sistnämnde hälft, som i förhållande till folkmängden å landstingsområdet eller staden belöper, alltid likväl minst en ledamot; egande i dessa fall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att efter berörda grunder bestämma det antal ledamöter, som af landsting eller stadsfullmäktige skall väljas.

"Å dag, då landsting sammanträder, skall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddela detsamma underrättelse ej mindre om det antal ledamöter i pröfningskomitén, som af landstinget bör väljas, än äfven om de personer, som af vederbörande taxeringskomitéer blifvit till ledamöter i pröfningskomitén föreslagne samt om dem bland desse, hvilka af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande blifvit till ledamöter utsedde. Enahanda underrättelse bör meddelas stadsfullmäktige i stad, som eger att utse ledamöter i pröfningskomitén, så tidigt att valet må kunna företagas innan Augusti månads utgång.

"*Pröfningskomiténs ledamöter böra* så utses, att komitén, så vidt förhållandena medgifva, kommer att utgöras af ett efter beskattningens belopp och mängden af de skattskyldige skäligen lämpadt antal *dels fastighetsegare*, dels näringsidkare och dels löntagare, samt att inom komitén icke saknas tillförlitlig kännedom om länets särskilda delar samt dessas ekonomiska tillstånd och hufvudsakliga näringar.

"Den, som till ledamot i pröfningskomité blifvit utsedd, men utan vederbörligen anmäldt laga förfall vid komiténs sammankomst sig icke infinner, skall böta tio kronor."

Enligt anteckning å betänkandet, voro reservationer mot nämnda hemställan inom Utskottet anmälda

dels af Herrar *N. G. Fock*, *L. Kockum*, Friherre *C. F. K. Barnekow* och *A. Rappe;*

dels af Herr *P. O. Reutersvärd*, med hvilken Herrar *N. A. G:son Bennich* och *W. Croneborg* instämt;

dels af Herrar *C. A. Jönsson* och *S. A. Hedlund*, hvilka ansett, att § 61 i bevillningsstadgan borde få följande lydelse:

"Pröfningskomité består af tjugufyra, tjugusju eller trettio ledamöter, hvilka skola utses bland de af taxeringskomitéerna dertill föreslagna personer. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmer inom nyssnämnda gränser antalet ledamöter i komitén och utser deraf en tredjedel. Återstående två tredjedelar utses i Stockholm af stadsfullmäktige och inom hvart och ett län af landstinget; dock att, der länet utgöres af flere än ett landstingsområde eller inom länet finnes stad, som i landsting icke deltager, hvarje landsting och stadsfullmäktige i hvarje i landsting icke deltagande stad skola, bland de af taxeringskomitéerna inom landstingsområdet eller staden föreslagne, utse så stort antal af nämnde två tredjedelar, som i förhållande till folkmängden å landstingsområdet eller staden belöper, alltid likväl minst en ledamot; egande i dessa fall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att efter berörda grunder bestämma det antal ledamöter, som af landsting eller stadsfullmäktige skall väljas.

Å dag, då landsting sammanträder" — — — (återstoden lika med Utskottets förslag).

Om ändring af bevillningsstadgans 61 § (Forts.)

Sedan uppläsning skett af Utskottets ofvan intagna hemställan, lemnades ordet på begäran till

Herr Adlercreutz, som anförde: Den fråga, som här blifvit framstäld, eller att till landstingen från Konungens Befallningshafvande skulle helt och hållet eller till någon del öfverflyttas bestyret med utseende af pröfningskomitéernas ledamöter, är ingalunda ny. Den har under det sista tiotalet af år blifvit kallad till lif af än den ene än den andre motionären, men för hvarje gång blifvit utan meningsskiljaktighet i Bevillnings-Utskottet afstyrkt samt utan votering och, som jag tror, utan diskussion af Kamrarne, afslagen.

Nu tyckes bladet hafva vändt sig. Vid sistlidet års riksdag, då frågan också var före, yttrade dåvarande Bevillnings-Utskott derom följande: "På sätt redan 1870 års Bevillnings-Utskott erinrade i sitt utlåtande i anledning af ett i liknande syfte med nu förevarande motion väckt förslag, torde i allmänhet Konungens Befallningshafvande i lika hög, stundom i högre grad än landstingen, kunna förutsättas ega den kännedom om länets innevånare och dess förhållanden, som erfordras, för att med urskiljning kunna bland de af taxeringskomitéerna föreslagna utse lämpliga personer att bilda den högsta instansen inom länet i beskattningsfrågor. Icke heller hafva, så vidt Utskottet förnummit, några befogade klagomål anförts öfver det sätt, hvarpå Konungens Befallningshafvande utöfvat den rätt, hvars öfverflyttande på landstingen motionären nu föreslagit, och, så vidt man kan döma af den i ofvan åberopade öfversigt af 1876 års Bevillningstaxering intagna tabell öfver ledamöterna i nämnda års pröfningskomitéer, fördelade efter yrken, synes Konungens Befallningshafvande hafva samvetsgrant iakttagit de närmare föreskrifter om pröfningskomitéernas sammansättning, som 61 § innehåller". Bevillnings-Utskottet i år med samma ärade ordförande som förra året och med icke mindre än 7 samme ledamöter, som i fjor från denna Kammare i Utskottet insattes, yttrar deremot: "Icke heller synes Utskottet några giltiga grunder hafva blifvit anförda för antagande, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle i högre grad än landstinget ega förmåga att bland de af taxeringskomitéerna föreslagna utse de till ledamöter i pröfningskomitéen lämpligaste personer". Mig synes, att Bevillnings-Utskottet här anstält en så sträng kritik öfver sig sjelf och hvad Utskottet förut i saken yttrat och tänkt, att icke gerna någon annan skulle velat deröfver fälla ett så hårdt omdöme; ty Utskottets utlåtande innebär, att de åsigter och skäl, på hvilka Utskottet förut grundat sina tillstyrkanden till Riksdagen i frågan, och hvilka äfven föranledt Riksdagen till dess fattade beslut, hafva saknat verklig grund. Det vill ock nästan synas, som om Utskottet icke varit rigtigt säkert på, att Riksdagen skulle tro eller på fullt allvar taga hvad Utskottet nu yttrat i strid mot de åsigter och vitsord, Utskottet sjelf under en följd af år förut i frågan uttalat. Utskottet

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

tager derföre sin tillflykt till en princip eller ett kraftord, som onekligen har en ganska behaglig klang, nemligen *sjelfstyrelsen;* och Utskottet ser i de ordalag, som förekomma i 42 § af gällande Bevillningsstadga: "Under allmänna bevillningen inbegripna och på taxering beroende afgifters belopp bestämmes af den för sådant ändamål utaf de skattskyldiga, på sätt nedan stadgas, inom sig utsedda taxeringskomité" — Utskottet ser i dessa ord, säger jag, sjelfstyrelsens grundsats i vidsträcktaste mån tillämpad på beskattningen. Mig förefaller emellertid detta vara ett temligen stort misstag.

I begreppet sjelfstyrelse måste med nödvändighet ingå, att det finnes möjlighet och befogenhet för den eller de styrande att rätta sina åtgöranden efter hvad som finnes vara rätt, godt, nyttigt, lämpligt o. s. v., men icke att de skola vara bundna af detaljföreskrifter för sitt görande och låtande.

Vill man se hvar sjelfstyrelsen finnes tillämpad på beskattningen, finner man, hvad först svenska folket i dess helhet angår, derom taladt uti 57 § Regeringsformen, der det heter, att "Svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utöfvas af Riksdagen allena". Vidare finna vi sjelfstyrelse i fråga om beskattningen hos landstingen för deras områden och slutligen hos de smärre kommunerna för deras områden. Men hvad beskattningen till staten angår, så utöfvas sjelfstyrelsen af Riksdagen och af honom allena; icke en tumsmån af denna sjelfstyrelse kan tillkomma någon annan. Om i en rättegång emellan två personer med ömsesidiga stridiga rättsanspråk domstolen noga fastställt de grunder, efter hvilka saken skall utredas, och öfverlemnar åt parterna att sjelfva söka göra upp saken med tillägg att, om detta ej skulle kunna ske, utredningen komme att verkställas af särskildt dertill utsedde vidräkningsmän, så skall man, med begagnande af Utskottets talesätt, kunna säga, att detta vore en sjelfstyrelse, tillämpad inom lagskipningens område. Detta skulle låta rätt vackert, men det vore en fullkomlig orimlighet. Taxeringsmyndigheternas ledamöter äro ej att anse såsom annat än helt enkelt uppskattningsmän, hvilka skola handla efter de föreskrifter, som den bestämmande myndigheten, *Riksdagen*, gifvit. Jag tror således att allt hvad i Utskottets utlåtande sagts om sjelfstyrelse kan utstrykas, såsom icke innefattande något bevis för rigtigheten af den föreslagna förändringen.

Deremot måste jag säga, att det icke så sällan inom pröfningskomitéerna visat sig en viss benägenhet till att utöfva en sådan sjelfstyrelse. Der bevillningsstadgan efter en eller annans uppfattning icke innehållit hvad han funnit vara bäst och rättvisast, der har uppenbarat sig en frestelse att mera se på hvad man sjelf ansett vara rätt, än på hvad Riksdagen sagt vara det. Jag fruktar att, om pröfningskomitéernas ledamöter komma att utses, icke af Konungens Befallningshafvande, utan af landstingen, en sådan benägenhet snarare skulle till- än aftaga, och skälet dertill är, att pröfningskomitéerna skulle känna sig omedelbart framgångna ur en institution, hos hvilken just sjelfstyrelse finnes, under det att hos taxeringsmyndigheterna den icke bör eller får finnas. Sannolikt skulle, derest

Om ändring af bevillningsstadgans 61 § (Forts.)

Utskottets förslag antogs, i ännu vidsträcktare mån en sådan verkan blifva förnimbar hos de ledamöter, hvilka utsetts af landstingen och derföre skulle komma att anse sig stå i en annan ställning, än de ledamöter, som blifvit af Konungens Befallningshafvande utsedde. De skulle nemligen frestas att göra gällande en tillämpning af författningen, som enligt deras uppfattning motsvarade det allmänna rättsmedvetandet eller af detta fordrades, under det att i de sjelfva verket endast följde sin egen uppfattning derom; och följden skulle blifva att de råkade i strid med det rättsmedvetande, som hos svenska folket genom Riksdagen gjort sig gällande.

Detta är det första skäl, hvarför jag måste begära afslag å Utskottets hemställan i denna punkt. Men jag förklarar dervid gerna och villigt, att jag icke hyser den ringaste tvekan, att icke landstingen, om de finge denna rätt, skulle utöfva den med största samvetsgrannhet.

Det andra skälet, hvarför jag yrkar afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, är att, under det att, efter hvad Utskottet hittills städse erkänt, en viss nyttig samverkan nu förefinnes mellan de skattdragande och den verkställande makten, här representerad af Konungens Befallningshafvande, derigenom att de skattdragande upprätta förslag till ledamöter i pröfningskomitéerna och Konungens Befallningshafvande utnämner dem, skulle deremot genom antagande af Utskottets förslag en, efter mitt förmenande ganska ovanlig oformlighet uppstå derigenom att först en delegation af skattdragande upprättade förslag och sedermera en annan delegation derur gjorde sitt urval.

Ett tredje skäl för afslag å Utskottets hemställan synes mig ligga deri, att, då föreskrift finnes och fortfarande skall finnas derom att ledamöterna i pröfningskomitéerna skola i lämplig proportion utses ur de särskilda grupperna af skattdragande och derjemte representera olika delar af länet, detta icke kan ske på ett fullt tillfredsställande sätt, med mindre uppdraget ligger i *en* myndighets hand och att således vid valet af hvarje ledamot afseende fästes vid samtlige de öfriga.

Slutligen vill jag anföra ett fjerde skäl, som icke är det minst vigtiga. Debiteringsarbetet skulle nemligen enligt Utskottets förslag i väsentlig mån skadas och förhindras. I de folkrikare länen, deribland äfven det län jag tillhör, sammanträda pröfningskomitéerna städse i medlet af September månad, landstingen deremot sista måndagen i samma månad. Då nu Utskottets förslag innehåller att landstingen skola välja en del af ledamöterna i pröfningskomitéerna, och förut finnes stadgadt att ledamöterna i pröfningskomitéerna i god tid skola underrättas om sitt uppdrag, så blefve följden af detta förslags antagande ovilkorligen den, att pröfningskomitéerna i vissa län icke kunde sammanträda förrän i *slutet* af Oktober månad. Den tid, som sedermera återstode för debiteringens verkställande, blefve uppenbarligen allt för kort. I detta afseende kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten på, att det just är genom Bevillnings-Utskottets initiativ och på dess tillstyrkan, som för några år sedan den sista

Om ändring af bevillnings-stadgans 61 §. (Forts.)

terminen för pröfningskomitéernas sammanträden flyttats från slutet af Oktober till medlet af samma månad. Detta skedde på den af Utskottet anförda grunden, att derigenom blefve möjligt för kommunerna att inom utgången af November månad, till ledning vid uppgörande af dess fyrktals- och debiteringslängder, få tillgång till den längd, som efter hvarje pröfningskomités sammanträde upprättas rörande dervid skedda ändringar och tillägg i bevillningsafgifterna. Det föreliggande förslaget skulle således, utan att några särskilda förändrade sakförhållanden inträdt, upphäfva ett stadgande, som nyligen tillkommit genom Bevillnings-Utskottets eget föranledande.

Jag skulle till dessa skäl kunna lägga ännu några flere, särskildt i afseende på redaktionen af paragrafen; men de redan anförda torde vara tillräckliga för att motivera min begäran hos Herr vice Talmannen om proposition derpå, att Utskottets förslag i denna punkt måtte af Kammaren afslås.

Herr O. B. Olsson: Jag har icke begärt ordet för att uttala något klander vare sig mot Utskottet eller mot de reservanter från denna Kammare, som uttryckt en annan mening än jag. Tvärtom är jag dem tacksam derför, ehuru jag icke kan dela vare sig deras eller Utskottets mening, enär jag icke anser hvarken det ena eller andra förslaget vara sådant det borde vara.

Enligt den af talaren på malmöbänken åberopade 57:de paragrafen i Regeringsformen eger svenska folket att sig sjelf beskatta genom Riksdagen utan någon mellanhand, såsom nu i viss mån är fallet. Förr, då inga landsting funnos, var det helt naturligt att Konungens befallningshafvande hade i uppdrag att tillsätta ledamöter i pröfningskomitéerna; ty någon skulle ju göra det. Men nu, då länen äro representerade genom landstingen, böra väl dessa myndigheter vara mest lämpliga att ensamma tillsätta ledamöter i pröfningskomitéerna. Då för några år sedan förslag väcktes om att landstingen skulle tillsätta markegångsnämnderna, uppstod också opposition och samma mening uttalades som nu vid diskussionen om detta förslag, att deraf skulle följa stor våda. Förslaget vann likväl båda statsmakternas bifall; och inga klagomål hafva försports, ehuru det redan praktiserats under åtskilliga år.

Hvad nu särskildt den föreliggande frågan beträffar, vore det väl fullkomligt i sin ordning att, då svenska folket enligt grundlagen eger att sig sjelf beskatta, folket eller dess representation också skulle ega rätt att utse ledamöter i pröfningskomitéerna. Vi veta ju litet hvar, att Konungens Befallningshafvande äfven med bästa vilja i verlden ofta har svårt att välja lämpliga ledamöter i dessa komitéer, emedan denna myndighet saknar den personliga kännedom, som landstinget, sammansatt af ledamöter från alla orter inom länet, eger.

Jag hyser ingen stor förhoppning att denna gång kunna göra min åsigt gällande; men jag är likväl öfvertygad derom, att den förr eller senare skall vinna Riksdagens bifall. I alla händelser har jag velat uttala min mening till protokollet.

Jag anhåller om bifall till Herr Boströms motion och afslag å Utskottets förslag.

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.

Herr Hedlund: Då jag vid Bevillnings-Utskottets föreliggande betänkande fogat en reservation, ber jag att få yttra några ord till förmån för densamma. Men derförinnan är jag skyldig att upptaga till bemötande några anmärkningar af den ärade talaren på malmöbänken mot Utskottets motivering, i hvilken jag så mycket hellre deltagit, som jag anser densamma vara mönstergild och hedrande för Utskottets sekreterare, som skrifvit densamma.

Representanten från Malmö anmärkte, att Utskottet klandrar sig sjelf genom sina uttalanden i år jemförde med sina uttalanden i samma ämne sistlidet år. Jag ber att i anledning häraf få erinra, att förhållandena numera äro mycket förändrade. Bevillnings-Utskottets betänkande förra året grundade sig på sifferuppgifter rörande pröfningskomitéernas sammansättning, som förekomma i den genom finansdepartementets försorg utarbetade öfversigt öfver 1876 års bevillningstaxeringar. Under detta år var den klassvisa fördelningen inom pröfningskomitéerna sådan, att, såsom Utskottet yttrat, den icke borde vara föremål för något ogillande. Jag skall anhålla att få med några siffror visa, huru förhållandena på den tiden gestaltade sig. Sammanräknade antalet ledamöter i pröfningskomitéerna uppgick då till 590. Om man indelar dessa i vissa kategorier, så finner man att antalet godsegare, arrendatorer, inspektorer samt andra jordbrukare uppgick till 220, under det att löntagarnes antal utgjorde 202. Dernäst komma handlande till ett antal af 77, bruks- och sågverksegare till ett antal af 75 och handtverkare till ett antal af 14. Af den nyssnämnda kategorien jordbrukare utgjorde antalet af egentliga hemmansegare, hvilkas intressen då företrädesvis voro berörda till följd af frågan om jordens upptaxering, endast 164. Oaktadt sålunda löntagarnes intresse då var i förhållande till jordegarnes oproportionerligt starkt representeradt, ansåg sig Utskottet likväl icke böra göra någon anmärkning, då någon synnerlig anledning till klagomål i afseende å pröfningskomitéernas verksamhet icke förefanns. Men helt annorlunda gestaltar sig frågan efter det cirkulär, som utgick i November 1878 från Kongl. Finansdepartementet med uppmaning att iakttaga en rättvisare upptaxering af jordegendom. Herrarne veta nemligen, att det var ett allmänt tal i synnerhet inom vissa organer af pressen, att jorden var för lågt upptaxerad och att den beskattning, som deraf följde till staten och kommunen, stälde sig orättvist lågt gent emot öfrige skattdragande. Med aktgifvande på dessa klagomål var det förmodligen, som Herr Finansministern fannn sig föranlåten att utskicka det nyssnämnda cirkuläret till samtlige Konungens befallningshafvande i riket. Af den förut omtalade öfversigten, som var utarbetad, innan cirkuläret utgick, hade dock Finansministern kunnat hemta upplysningar, som måhända kunnat tjena till stöd för cirkulärets obehöflighet. Man finner nemligen af de listor, som blifvit upprättade, att taxeringsvärdet för 1876, jemfördt med under samma år verkstälda försäljningar af fast egendom i stad

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

och på land, företer rätt märkliga siffror. Stockholms stad hade det året fast egendom till ett taxeringsvärde af 19,600,000 kronor, som försåldes för omkring 17 millioner kronor. Således öfversteg här taxeringsvärdet försäljningsvärdet med 2½ millioner kronor. I Göteborg gingo dessa värden ungefär jemt upp emot hvarandra. Sammanlagda köpeskillingsbeloppen utgjorde der 3,899,000 kronor under det att motsvarande taxeringsvärden uppgingo inalles till 3,839,000 kronor, således understigande köpeskillingsbeloppet med omkring 50,000 kronor. För Malmö gingo dessa värden ungefär jemt ihop. I Norrköping uppgick försäljningsvärdet å försålda fastigheter till 13,850,000, och dessa fastigheter betingade icke högre köpeskillingsbelopp än omkring 8,800,000 kronor. Der var således taxeringsvärdet icke mindre än 5 millioner kronor högre än motsvarande köpeskillingsbelopp. I afseende åter å jordbruksfastigheterna utföll saken så, att af fastigheter på landet till ett taxeringsvärde af 86½ millioner kronor vid försäljning realiserats för omkring 99 millioner kronor. Vid försäljning med vilkor eller inom slägten hade försäljnings- och taxeringsvärdena gått nära ihop och det förra till och med något understigit det senare. Taxeringsvärdet var i allmänhet högre än hypoteksföreningsvärdet.

Det mycket höga ropet om jordens alltför låga upptaxering synes mig derföre icke hafva varit berättigadt, då taxeringsvärdet uppgått till nära 87 procent af försäljningsvärdet under ett år, som alldeles icke kan anses hafva varit för landtbruket ogynsamt. Med dessa siffror för ögonen kan man ifrågasätta om nämnda cirkulär medfört en rättvisare taxering och om en förändring i taxeringsvärdena varit af behofvet påkallad eller icke.

På tal om taxeringsvärderingar, kan jag icke undgå att fästa uppmärksamheten på den ganska stora våda, som blir en följd af att för högt uppdrifva taxeringsvärdena, icke så mycket med afseende på den derigenom ökade beskattningen, som fastmera för det vilseledande, som deri måste ligga, för pantinnehafvare. Vi skola komma ihåg att både enskilda långifvare och bankinrättningar rätta sig vid beviljande af låneansökningar efter de å fastigheten åsatta taxeringsvärden. Om dessa äro för högt uppdrifna, så kan pantinnehafvaren komma illa ut. Det är en bekant sak, att en skuldsatt egendomsegare föredrager att få egendomsvärdet högt taxeradt, äfven om detta har högre beskattning till följd, endast han kan erhålla höga lån, framför att få ett lägre lån beräknadt efter ett med verkligheten mera öfverensstämmande värde. Det har också visat sig att på sådant sätt upptaxerade egendomar vid försäljning betingat en summa understigande ej blott taxeringsvärdet utan hälften deraf. Jag vill icke säga något om det sätt, på hvilket t. ex. fastigheter i staden Norrköping taxerats; men märkvärdigt är det, att egendomar, taxerade till 13 millioner kronor, kunnat försäljas för 8,800,000 kronor.

Jag har nu talat om hvad som vållat det Kongl. cirkuläret. Men hvad verkan har detta Kongl. cirkulär haft? Jo, enligt hvad jag haft tillfälle att höra från flera orter af aktningsvärde män inom Bevillnings-Utskottet, har den varit ganska fruktansvärd. Icke blott har man synts hålla efter pröfningskomitéerna för att få de missförhål-

landen, som förut skulle varit rådande, rättade. Det har funnits län, der denna omtanke å Konungens Befallningshafvandes sida sträckt sig äfven till bevillningsberedningarna, så att man der insatt idel friska viljor, såsom t. ex. länsmän och dylika herrar till ordförande, hvilka ganska raskt höjt egendomsvärdena under förklaring, att Kongl. Maj:t påbjudit att alla egendomsvärden skulle höjas med 25 procent.

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

Med dessa förhållanden för ögonen, samt särskildt på grund af de upplysningar som i öfrigt vunnits angående pröfningskomitéernas sammansättning, har denna sak inträdt i ett helt annat läge än förut. Om än Utskottet icke jemfört kategorierna för sista året, med kategorierna för år 1876, så har dock Utskottet försport, att om än Konungens vederbörande befallningshafvande hållit sig inom billighetens kategorier — och i detta fall hafva meningarna varit delade — hafva de dock i pröfningskomitéerna insatt företrädesvis sådane dannemän, som räknats till de »beskedlige», så att de icke haft mod att opponera sig mot de höge herrarne i pröfningskomitéerna. Men, mine Herrar, det finnes äfven dannemän, som icke äro beskedlige — och jag skulle vilja påstå, att det finnes ganska många sådana i denna Kammare — hvilka icke gilla de beskedlige, när det gäller att bevaka deras och deras likars rätt.

Jag vill nu bemöta talaren från Malmö med en liten analys af hans yttrande om länens sjelfstyrelse. Det må vara en sanning, att, i fråga om utgifter för staten, Riksdagen utöfvar beskattningsrätten, likasom densamma inom länens område utöfvas af landstingen; men, såsom han anmärkte, beslutet om hvilka skatter som skola utgå är något helt annat, än en uppskattning af de särskilda beskattningsföremålen till deras verkliga värde. För detta senare ändamål torde orternas förtroendemän vara tillförlitligare, än de af den exekutiva myndigheten inkallade. Den princip Utskottet förordat är ej ny; tvärtom den är hos oss tillämpad på andra områden. Så t. ex. tillämpades den vid tullbeskattningen den tid värdetullar funnos, då särskilda af kommunen valde taxeringsmän verkstälde varuvärderingen, och senare har valet af markegångsnämnderna öfverflyttats på landstingen, en åtgärd, öfver hvars resultat man hittills, som hvar och en vet, ej haft skäl att klaga. Men, anmärkte talaren, det har inom pröfningskomitéerna visat sig tecken till en sjelfstyrelse, som han icke kan gilla. Förstod han dermed den sjelfstyrelse, der man vill hafva sin egen vilja gent emot landshöfdingarne eller gent emot någonting annat, så får jag för min del förklara, att jag just vill, att de skola hafva sin egen mening gent emot vare sig landshöfdingen eller andra, som äro vana att göra sin vilja gällande med auktoritetens rätt, men derföre kanske icke alltid, med goda skäl. Då emellertid talaren på malmöbänken förklarade, att han icke betviflade, att ju landstingen skulle välja goda ombud till pröfningskomitéerna, så synes det vara en strid om påfvens skägg, som man säger, att strida angående denna magtfullkomlighet. Om jag blifvit hugnad med den äran — eller nåden — att vara landshöfding, skulle jag för min del i sådan egenskap föredraga, att landstingen tillsatte en del af pröfningskomiténs ledamöter framför att fullgöra det ganska kinkiga uppdraget att sjelf tillsätta

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

dem, emedan, om jag tillsatte dem och de icke på ett tillfredsställande sätt fylde uppdraget, skulden derför skulle läggas på mig, då deremot, om de tillsättas af de skattdragande sjelfva, dessa och ingen annan skulle träffas af förebråelsen för det sätt, hvarpå de valt sina egna förtroendemän.

Det skulle vidare, hette det, vara oformligt, om en särskild delegation af skattdragande upprättade förslag till pröfningskomitéer, en annan åter utsåge ledamöterne i den. Här gäller det dock att ega tillräcklig person- och ortkännedom för att med sitt val alltid träffa personer, som passa för ifrågavarande uppdrag och fördenskull må förslaget upprättas af orternas skattekomitéer. Likväl borde man ej bryta mot traditionella förhållandet till den grad, att man låter landstingen invälja *alla* ledamöterna i pröfningskomitéerna.

Hvad vidare angår talarens påstående, att genom den föreslagna förändringens antagande debiteringsarbetet skulle komma att fördröjas, så vill jag icke sätta i tvifvel att ju detta är en vigtig omständighet att taga i öfvervägande, och Utskottet har derföre icke heller förbisett, att det är af vigt att pröfningskomiténs protokoll i tid ingifves till vederbörande. Men härför bör ju icke den nya ordningen utgöra något hinder; ty om pröfningskomitén sammanträder omedelbart efter det landstinget afslutat sina förhandlingar, således i allmänhet i September månad, så kan man väl säga att protokollet, som ju skall ligga till grund för kommunernas debiterings- och uppbördslängd, kan komma vederbörande kommunalstämmoordförande tillhanda i allmänhet två månader före November månads slut, då längden skall till granskning framläggas, och det bör väl vara tillräcklig tid för dess upprättande. Jag öfverlemnar dock till dem som bättre än jag känna till dessa förhållanden att afgöra, om Utskottets uppfattning i detta hänseende varit rigtig eller icke. Jag vill blott i sammanhang härmed upplysa, att inom Utskottet finnas män, som vid flera tillfällen varit ledamöter uti pröfningskomité, och desse hafva ansett ofvan uppgifna tid tillräcklig för debiteringsarbetets verkställande.

Sedan jag nu bemött de skrupler, som från malmöbänken röjts emot det föreliggande betänkandet, vill jag med anledning af Herr Ola Bosson Olssons yttrande medgifva, att det visserligen vore konseqvent och rigtigt, om landstinget finge utse *alla* ledamöterne i pröfningskomitén. Men jag vill dock fästa uppmärksamheten derpå, att de skattdragande bestå utom näringsidkare och jordegare äfven af löntagare, och vi få icke glömma de sistnämnde. Nu kan man säga, hvad löntagarne beträffar, att deras intressen behöfva icke särskildt påpekas, emedan de icke kunna taxeras för mer än deras verkliga lön. Men deremot kunna de blifva lidande derigenom, att de öfrige skattskyldige taxeras för *lågt*, isynnerhet då, såsom vi veta, bevillningen ligger till grund för de flera gånger högre kommunalutskylderna. Jag anser derföre rättvist och rigtigt, att Konungens Befallningshafvande, till förekommande af möjligen blifvande ensidighet i sammansättningen af pröfningskomitén i sådana orter, der landstingets ledamöter hufvudsakligen bestå af jordbrukare, tillsätter en tredjedel af pröfnings-

komiténs ledamöter för att iakttaga löntagarnes rätt. Nu kan man anmärka, och det anser jag vara ganska rigtigt, att Landshöfdingen icke får vara målsman för embets- och tjenstemannaklassen, utan har att bevaka kronans rätt. Jag föreställer mig dock, att en myndighet sådan som Konungens Befallningshafvande, som sjelf är kronans högtbetrodde embetsman, äfven har rätt att se till att kronans öfrige embets- och tjenstemän icke komma att fara illa genom en för låg uppskattning af öfrige skattdragande.

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

Deremot kan jag icke gilla Utskottets förslag, att Konungens Befallningshafvande skulle ega att utse *hälften* af ledamöterna i pröfningskomitén; ty med den förändringen är icke något vunnet, utan torde den snarare kunna leda till skada. Om detta förslag blir lag, kan nemligen kollision lätt uppstå. Landstinget utser ensidigt ena hälften och såsom motvigt deremot utser Konungens Befallningshafvande lika ensidigt den andra. Det blir då lika mot lika, och jag för min del skulle icke såsom landshöfding vilja vara ordförande i en sålunda sammansatt komité.

Detta missförhållande utjemnas deremot, om landstingen välja två tredjedelar och Konungens Befallningshafvande en tredjedel; landstinget skulle då icke känna sig frestadt att uteslutande välja sådana som höllo på dess intressen, Konungens befallningshafvande ej heller, hela saken kunde då aflöpa i all sämja och endrägt. För min del vågar jag således yrka bifall till Herr C. A. Jönssons och min reservation. Jag vill endast tillägga, att jag och, som jag tror, äfven min medreservant skulle möjligen varit med om att gå in på att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle utse halfva antalet, om detta förslag haft mera utsigt till framgång än som nu är förhållandet. Men då Utskottets förslag i första Kammaren fallit med en mycket fåtalig minoritet, och vid en möjligen blifvande gemensamma votering, detsamma sålunda icke har någon större utsigt till framgång än det i reservationen framstälda, tror jag det vara rigtigast, att Kammaren håller på det förslag, som hvilar på den rigtigaste principen. Jag vidhåller således mitt yrkande om bifall till Herr C. A. Jönssons och min reservation.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Forssell: Den nu föreliggande frågan hör till dem, öfver hvilka efter gammal häfd och rikets grundlagar Riksdagen ensam beslutar, och jag skulle kanske derför icke tagit till ordet i densamma, om jag icke ansåge den stå i ett icke ovigtigt samband med andra spörsmål, som för Chefen för Finansdepartementet hafva stort intresse. Dessutom har jag af yttranden, som här blifvit fälda, och yttranden, som på enskild väg kommit till mina öron, fått det intryck, att föreliggande förslag skulle i viss mån utgöra ett svar på det Kongl. cirkulär, som under min kontrasignation utgått till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande om bevillningsstadgans rätta tillämpning. Jag föranledes deraf att för Kammaren redogöra för detta cirkulärs anledning, betydelse och verkan.

Den ärade talaren på göteborgsbänken har uttalat den meningen,

Om ändring af bevillnings-stadgans 61 §. (Forts.)

att detta cirkulär, som han för öfrigt origtigt tillskref Chefen för Finansdepartementet allena, — det har utgått från Kongl. Maj:t — hade sin anledning i vissa yttranden inom pressen. Man skulle tro, att i detta uttalande från hans mun låge ett beröm, men af det sätt på hvilket han framstälde det, framgick dock, att hans afsigt varit att klandra. Jag kan lugna honom dermed, utan att underskatta pressens inflytande, att det funnits verkligen andra skäl för föredraganden af finansärendena att tillstyrka detta cirkulär; grunder af mera officiel art, och dem ber jag att nu få för Kammaren framlägga.

Kammaren torde påminna sig, att under åren 1877 och 1878 gjordes starka anlopp mot vår nu gällande bevillningsförordnings grunder. Man smidde starka vapen mot dem af de yrkanden och den utredning, som blifvit framlagda af den förberedande skattejemknings-komitén. Anmärkningarna gälde bevillningsförordningens grunder, taxeringsmyndigheterna och kontrollen öfver taxeringen. De afsågo till en del uppskattning och beskattning af inkomst i allmänhet, men isynnerhet kapitalinkomst och deraf i främsta rummet inkomst af jordbruk och jordbrukskapital. Många af dessa yrkanden gingo något utöfver verklighetens kraf och långt utöfver möjlighetens gräns; men huru man vill vända och tolka kommiténs utredning, fans der dock alltid qvar en bottensats af ovedersägliga intyg derom, att beskattningen icke försiggick så jemnt man ville önska. Äfven de talare, som i denna Kammare på det allra bestämdaste motsatte sig hvarje väsentlig och mera genomgripande reform af bevillningsförordningens grunder och bestredo de flesta af skattejemkningskomiténs yrkanden, medgåfvo villigt och gerna, att felaktigheter, som tarfvade rättelse, förekommo vid tillämpningen af nu gällande beskattningsgrunder; och jag erinrar särskildt derom, att några af de mest framstående talarne på denna sida i Andra Kammaren hänvisade derpå, att Kongl. Maj:t för åstadkommande af rättelser i detta hänseende hade sina organer i alla delar af riket att anlita.

Blef så i Finansdepartementet år 1878 anställd en utredning och undersökning af taxeringslängderna för år 1876, deraf ovedersägligen framgick, att felaktigheter och oegentligheter förekommo och länge förekommit vid bevillningstaxeringen. Det behöfdes nu icke längre en sådan probabilitets-beräkning, som förberedande skattejemknings-komitén framstält till stöd för sina påståenden; ett objektivt och ovedersägligt vittnesbörd förelåg nu åtminstone för det påståendet, att bevillningsstadgans gällande grunder icke allestädes blifvit rätt tillämpade. Att dessa uppgifter till väsentlig del afsågo taxeringen af fastighet, kom sig helt enkelt deraf, att taxeringen af fastighet är den enda, som kan underkastas en pröfning efter fullt objektiva grunder, och vid hvilken förekommande felaktigheter kunna för något större antal fall intygas. Bevillningsstadgan föreskrifver nemligen, som Kammarens ledamöter behagade erinra sig, att fast egendom skall uppskattas till sitt verkliga värde *med ledning* af de under de senaste 10 åren erhållna köpeskillingar, af hypoteksvärden, af arrendesummor och af brandförsäkringsvärden. Den föreskrifver också, att, när köpeskilling, hypoteksvärde, brandförsäkringsvärde eller arrendesumma icke äro för

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

fastighet uppgifna, skall den fastigheten uppskattas genom jemförelse med andra fastigheter, för hvilka dylika uppgifter äro tillgängliga och tillämpliga. Den föreskrifver slutligen, att i de fall då köpeskilling, hypoteksvärde, brandförsäkringsvärde eller arrendesumma äro kända, men icke vid taxeringen tillämpade, skola i protokollet uttryckligen angifvas skälen för en sådan afvikelse. Taxeringens grunder äro således uttryckligen angifna, och åtgärder påbjudna att hålla dessa grunder för vederbörandes ögon, så att de icke i deras ställe må sätta godtycket eller andra grunder utan att dertill angifva skäl. Man må således tänka hvad man vill om lämpligheten af i de särskilda fallen att lägga köpeskillingar, hypoteksvärden, brandförsäkringsvärden och arrendesummor till grund för taxeringsvärdena, men alldeles säkert är, att sådan grund och ledning är i Sverige lagligen gällande, och har blifvit det alldeles icke tillfälligtvis eller af förbiseende, utan till följd af en långvarig och dyrköpt erfarenhet om alla andra taxeringsgrunders stora otillförlitlighet och efter en af 1859 års komité verkställd mödosam och grundlig utredning. Denna komité insamlade från hela riket uppgifter om köpeskillingar och hypoteksvärden å fastigheter, jemförde dessa med taxeringsvärdena för samma fastigheter och fann sålunda, att köpeskillingar så väl som hypoteksvärden öfverstego taxeringsvärdena — i medeltal länsvis beräknadt — med 100 till 400 procent, hvarvid naturligtvis för talrika, enstaka fall missförhållandet var ännu mera orimligt. Följden af denna upptäckt blef den nya Bevillningsförordningen af år 1861 och den på grund häraf år 1862 verkstälda taxering af såväl fastighet som inkomst.

Sedan dess hade år 1876 fjorton år förflutit, och redan i den omständigheten, att under denna tid på många ställen fastighetstaxeringsvärdet i stället för att — såsom naturligt hade varit — stiga, tvärtom hade sjunkit, redan deri låg anledning till misstanke att icke allt stod rätt till. För att utröna verkliga förhållandet ansåg jag det vara nödigt att underkasta bevillningssystemet en pröfning af alldeles samma slag som den, hvilken gifvit anledning till dess införande år 1862. Vi gingo derför till de i Kammarrätten förvarade taxeringslängder och protokoll, för att derur utdraga uppgifter om köpeskillingar och hypoteksvärden å fastigheter till jemförelse med de samma fastigheter åsatta taxeringsvärdena. Då besannades en farhåga, som mången med förhållandena i orterna förtrogen man förut under hand meddelat mig. Det visade sig nemligen, att i ett stort antal fall alldeles inga anteckningar, sådana som i de Bevillningsstadgan medföljande formulär äro föreskrifna, voro i taxeringslängderna gjorda vare sig om köpeskillingar eller om hypoteksvärden, och att icke heller sådana officiella uppgifter, som, enligt Bevillningsstadgan, skola till taxeringskomitéerna af vederbörande myndigheter insändas, voro protokollen vidfogade. Sådana uppgifter skola emellertid i hvarje fall vara förvarade hos kronofogdar och magistrater, och jag infordrade dem derför till departementet. De kommo oss mycket rigtigt tillhanda; men det inträffade dock att åtskilliga myndigheter måste vidgå, att i deras taxeringsdistrikt hade dylika uppgifter icke brukat hvarken mottagas eller användas vid taxeringen. Der hade således Bevillnings-

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

stadgans föreskrifter icke *kunnat* komma till tillämpning. Den omständigheten, att i så många andra fall, der uppgifter blifvit mottagna, inga anteckningar till ledning för bevillningsberedningar, taxeringskomitéer och pröfningskomitéer blifvit gjorda i längderna, tycktes också vittna derom, att uppgifterna mångenstädes, ehuru mottagna, icke kommit till den användning, som med dem afsetts. När dertill kom, att mycket talrika fall förekommit, då vid bestämmandet af taxeringsvärdena afvikelser från köpeskillingsbelopp och hypoteksvärden egt rum, utan att ringaste skäl derför meddelats i protokollen, låg det nära till hands, att taxeringsmyndigheterna på många ställen icke tagit det så noga med sitt värf att utfinna fastigheternas verkliga värde. Rörande den statistiska undersökning, som med ledning af de vunna uppgifterna anställdes, kan jag vitsorda, att man dervid gått med den största försigtighet till väga i hvarje fall; der det uppgifna köpeskillingsbeloppet eller hypoteksvärdet visat sig afse endast en del af den fastighet, som taxerats, eller tvärtom, äfvensom då köpet varit förenadt med något särskildt vilkor, utelemnades dylika köpeskillingar eller hypoteksvärden från de uppgifter, som lades till grund för den statistiska jemförelsen. Resultatet blef det, som Kammaren kan inhemta af den bekanta "öfversigt öfver 1876 års bevillningstaxering". Jag kan utöfver hvad der upplyses nämna, att talrika, enstaka fall förekommit, der en större eller mindre egendom befans hafva fått sig åsatt och behållit ett taxeringsvärde, som utgjort endast $^1/_2$, $^1/_3$ eller $^1/_4$ af den köpeskilling, som blifvit för egendomen en eller flere gånger betald, och att i många socknar och taxeringsdistrikt, de normala taxeringsvärdena för ett helt, $^1/_2$ $^1/_8$ eller $^1/_{16}$ hemman under tiotal af år bibehållits oförändrade, under det att dock köpeskillingarnes belopp visade, att värdena för de respektive egendomarne under årens lopp stigit med 20, 50 till och med 100 procent. Men af dylika enstaka fall kunde man icke komma till någon allmän slutsats. En sådan gafs deremot af medelbeloppet af hela taxeringsvärdet i riket. Af uppgifterna visade sig, att endast i ett af rikets län, nemligen Vesterbotten, taxeringsvärdena öfverstego köpeskillingsbeloppen. I alla de öfriga länen öfversteg köpeskillingsbeloppet taxeringsvärdet, i åtta län med 1—10 procent, i sju län med 10—20 procent och i öfriga åtta län med 20—30 procent, eller i medeltal för dessa 24 län med 14 procent.

Detta faktum var alldeles nog att bestyrka det antagandet, att något fel förefunnes i sjelfva taxeringsapparaten, att denna apparat blifvit, om jag så får uttrycka mig, förrostad eller förslöad. Vid sådant förhållande kunde icke Kongl. Maj:t underlåta att fästa vederbörandes uppmärksamhet på nödvändigheten af att med större noggrannhet tillämpa bevillningsstadgans egna föreskrifter. Det Kongl. cirkuläret af den 15 November 1878 begynner med att framhålla, hurusom det af vunnen utredning visat sig, *dels att* taxerad inkomst af handel, af fabriksindustri, af handtverk och af kapital under tidskiftet 1864—75, så väl för hela riket som särskildt för vissa trakter deraf, ökats vida mindre än som synts förenligt med officiella uppgifter rörande handelsomsättningens samt fabriks- och handtverksnäringens utveckling eller med den af flere omständigheter vitsordade tillväxten i lan-

Om ändrings af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

dets rörliga räntebärande kapitaltillgång, dels att taxeringsvärdet för jordbruksfastigheter å landet befunnits vara år 1875 och flere föregående år upptaget till lägre belopp än år 1862, då nu gällande taxeringsgrunder först tillämpades, medan deremot under samma tid taxeringsvärdet för annan fastighet samt för inkomst af kapital och arbete mer eller mindre förökats. Derefter omnämner det Kongl. cirkuläret de nu af mig utförligare påpekade missförhållanden och slutar med en påminnelse till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att der, uti de dem anförtrodda län, oegentligheter af en eller annan art vid taxeringsförrättningarne kunde förekomma, till deras rättande företaga alla på dem ankommande åtgärder, — en uppmaning således att tillse, att Riksdagens egna föreskrifter i dess egen bevillningsstadga måtte varda behörigen iakttagna.

Följden af denna anmaning har blifvit en stegrad uppmärksamhet på taxeringsförrättningarne i alla instanser, en stegrad verksamhet i bevillningsberedningar, taxeringskomitéer och pröfningskomitéer. Jag lägger en synnerlig vigt på just denna samverkan, ty det är alldeles icke fallet, att det är pröfningskomitéerna ensamt som hafva rättat taxeringsvärdena. Rikets alla skattskyldige invånare och alla landets offentliga myndigheter hafva kommit regeringen till mötes med ett erkännande af rigtigheten uti dessa anmärkningar och med stor villighet och stort nit att rätta oegentligheter, der sådana förekommit, stält sig Riksdagens bevillningsförordnings föreskrifter till efterrättelse. Det måste äfven vara efter köpeskillingsbeloppen, såsom den af bevillningsförordningen för taxeringen föreskrifna ledning, som taxeringsvärdena hufvudsakligen blifvit rättade, alldenstund utaf en i Finansdepartementet upprättad öfversigt framgår, att just i de län, der år 1876 skillnaden mellan köpeskillingsbeloppen och taxeringsvärdena visade sig vara ringa, har taxeringsvärdets förhöjning varit mycket obetydlig, att deremot i de län, der år 1876 denna skilnad varit större, höjningen af taxeringsvärdena blifvit ganska betydlig; och det inträffar eget nog, att förhöjningen af fastighetstaxeringsvärdet från år 1876 till år 1879 för riket på det hela uppgått till 14 procent, en siffra som öfverensstämmer med skilnaden i medeltal för riket emellan taxeringsvärdet och köpeskillingsbeloppet år 1876.

Det är ju helt naturligt att vid en så allmän rättelse af missförhållandena missnöje måste uppstå på många håll inom landet, och jag inser äfven att det icke varit möjligt annat, än att vid dessa allmänna rättelser i ett eller annat fall kunnat gifvas anledningar till berättigadt klagomål; men för den klagande finnas ju två instanser, der rättelse kan sökas och der alla frågor med fullkomlig opartiskhet bedömas; i inga taxeringsfrågor är det heller lättare att få rättelse än i dem, som afse taxering af fastighet, emedan vid dessa kunna företes intyg af objektivt värde för eller emot uppskattningen.

Då man nu emellertid, utan att nöja sig med den i lag gifna utvägen att i hvarje enskildt fall erhålla rättelse, vill söka bot i en förändring af pröfningskomitéernas sammansättning och vill på dessa komitéer skjuta skulden för hvad som anses vara orätt förfaret, torde det vara skäl att taga listorna öfver pröfningskomitéernas ledamöter

Om ändring af bevilningsstadgans 61 §. (Forts.)

i närmare skärskådande. Uppgifter derom hafva blifvit till Finansdepartementet infordrade såväl för år 1879 som för år 1876, och jag har låtit gruppera ledamöterna för begge dessa år i nio klasser: godsegare; hemmansegare; arrendatorer; inspektorer och förvaltare; bruks-, sågverks- och fabriksidkare; handtverkare; idkare af handel och sjöfart; löntagare hos stat och kommun samt "öfriga utan uppgifvet yrke". I kolumnerna för godsegare, hemmansegare och arrendatorer hafva upptagits endast sådana personer, som i kungörelserna blifvit betecknade allenast med dessa och liknande benämningar utan annan karakter, och om hvilka man således kan taga för gifvet, att de officielt representera endast jordbruksfastighets-intresset. Nu tror man måhända — och den ärade representanten på göteborgsbänken tror eller vet det bestämdt, — att den rättelse i taxeringsvärdet år 1879, som jag anser vara fullkomligt befogad, åstadkommits icke genom frivillig samverkan af de skattskyldige, icke såsom ett uttryck af en allmän öfvertygelse om rättvisan i denna sak, utan genom någon konstlad sammansättning af pröfningskomitéerna, derigenom att i dem beredts öfvervigt för andra intressen än jordbrukarnes, och således att den betydelse, som detta intresse egde i 1876 års pröfningskomitéer, sedermera blifvit det fråntaget och öfverflyttadt på andra. Dessa officiella uppgifter vittna dock om motsatsen. Antalet ledamöter i pröfningskomitéerna utgjorde år 1876 591 och år 1879 576. Ledamöter, tillhörande de trenne första grupperna eller hemmansegare, godsegare och arrendatorer, hvilka icke kunna anses representera annat än jordbruksintresset, utgjorde 1876 220 och 1879 242, således 22 mera än år 1876. Tilläggas nu på båda ställena förvaltare och inspektorer, så utgjorde antalet år 1876 250 och 1879 280. De öfriga ledamöterna utgjorde 1876 341 och 1879 296. Det är således obestridligt, att antalet ledamöter af de grupper, som representera endast jordbruksfastighetsintresset, år 1879 icke är mindre utan större, och antalet af de öfriga intressenas representanter icke större utan mindre än 1876.

Gå vi nu till en detaljerad granskning af pröfningskomitéernas sammansättning i de olika länen år 1879, så visar sig, att de fyra första kommunernas representanter, nemligen godsegare, hemmansegare, arrendatorer och inspektorer, hafva en bestämd öfvervigt öfver de andra representanterna i 7 län. Begge hufvudgrupperna äro lika starka i Östergötlands, Kronobergs, Blekinge och Kalmar län, men jordfastighetsrepresentanterna äro underlägsna till antalet i de öfriga 13 länen, dock icke mer än att de öfriga samhällsklassernas och näringarnas representanter i hela riket på det hela endast med 16 öfverstiga antalet af dem, som kunna anses uteslutande representera jordbruksfastighetsintresset. Ser jag nu efter förhållandet i det län, hvarest det, att döma af motionerna i frågan, måste funnits någon särskild anledning till missnöje, nemligen i Malmöhus län, så visar sig, att i nämnda läns pröfningskomité äro fastighetsegarnes intressen representerade af 11 personer och öfriga intressen af 17, af hvilka senare likväl en representant lär hafva varit en af de allra starkaste ifrarne för jordbruksintresset, ehuru hans officiella karakter icke gifver någon antydan derom. Här var således medgifven någon öfvervigt åt de andra närin-

Om ändring af bevillnings-stadgans 61 §. (Forts.)

garnas intressen; men i samma län finnas ju icke få städer, för hvilka representanter måste utses att sitta i pröfningskomitén.

Jag får likväl icke lemna denna punkt utan att betona ännu en annan ganska vigtig omständighet. När dessa grupper sammanställdes, var man så noga, att i gruppen godsegare, hemmansegare och förvaltare intogos, så som jag nyss nämnde, endast de, som icke hade någon annan karakter. I de andra grupperna, t. ex. "löntagare", intogos deremot många personer, om hvilka jag vid närmare granskning af kungörelserna måste säga mig, att ibland desse herrar kaptener, löjtnanter, kammarherrar o. s. v. finnes en stor mängd, för hvilka den lilla lön eller pension, de uppbära, är af ofantligt mycket mindre betydelse, än de ofta mycket stora jordegendomar, som de i egenskap af egare eller förvaltare innehafva. På samma sätt förhåller det sig med åtskilliga andra, i denna kategori införda komitéledamöter, och således var det nödvändigt att ytterligare få officiel kännedom derom, i hvilken mån jordbrukareintresset var i pröfningskomitéerna representeradt. Fråga derom framställdes till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, och svaren inkommo för en vecka sedan; med ledning af dessa svar har en ny gruppering af ledamöterna skett.

I en grupp sammanfördes alla ledamöter, som ega eller innehafva jordbruksfastighet, i den andra alla andra. Den förra gruppen visar sig då innehålla 438 ledamöter, den senare 138. De förra utgöra således 76% af hela antalet pröfningskomitéledamöter. I det län, Gefleborgslän, der den förra gruppen är minst manstark, utgör den dock 57% af hela antalet, i flera län uppgår den till 90 à 96%.

Om man således får döma efter de officiella uppgifterna, synes det mig, att man icke med skäl kan påstå, att jordbruksfastighetens intressen äro tillbakasatta i pröfningskomitéerna.

Återstår då allenast den gruppering, hvarom den ärade representanten från Göteborg gifvit oss en antydan, då han lät oss veta, att Konungens Befallningshafvande på de flesta ställen till ledamöter i pröfningskomitéerna utsett endast sådana "beskedliga" jordbrukare, hvilkas åsigter i afseende å taxeringen icke öfverensstämde med jordbrukets intressen och med — den ärade talarens åsigter. Öfver "åsigter" finnas inga statistiska uppgifter; jag kan således icke stå den ärade talaren till tjenst med någon gruppering af pröfningskomitéernas ledamöter efter "beskedligheten". Vill man hålla sig till det material, hvilket för den, som för det offentliga ordet, ensamt torde hafva någon betydelse, synes mig, af hvad jag nu yttrat, framgå, att revisionen af taxeringarna år 1879 icke var obefogad, utan påkallad af bevillningsstadgans egna föreskrifter, och att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke gjort sig skyldig till något orättmätigt förbiseende af något intresse; då finnes i hvad år 1879 försiggått icke något giltigt skäl för antagande af det nu föreliggande förslaget. Har man då något annat skäl att anföra?

Bevillnings-Utskottet åberopar "sjelfstyrelsens" och "sjelfbeskattningens" stora grundsats, hvilken skulle vara oförenlig med de administrativa myndigheternas rätt att utse ledamöter i pröfningskomitéerna. Derpå skulle man väl kunna svara med den frågan, hvar det står

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

skrifvet, att denna rätt icke är förenlig med svenska folkets sjelfstyrelse sjelfbeskattning. Icke står det skrifvet i grundlagen. Ty då den mycket åberopade 57 § Regeringsformen säger, att "svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utöfvas af Riksdagen allena", så *kan* helt enkelt denna sats icke betyda, att svenska folkets rätt att sig *taxera* skall utöfvas vid Riksdagen. *Beskatta* kan i denna ordställning icke innefatta *taxera*, ty då skulle ju efter grundlagens bud alla taxerings- och pröfningskomitéer försvinna och taxeringen af Sveriges medborgare verkställas af Riksdagen, — hvilket är omöjligt. Icke heller finnes något om denna oförenlighet i de häfder, som vittna om svenska folkets sjelfbeskattningsrätt. Vid sidan af denna sjelfbeskattningsrätt, som sedan urgamla tider utöfvats än af socknar, än af härad, än af landskap, än vid rådsmöten och slutligen uteslutande vid Riksdagen — vid sidan af och i full samklang med denna bevillningsrätt har satts en bevillningens tillämpning genom skattläggning, skattsättning, taxering, hvaruti jemte folkvalde medlemmar administrativa myndigheter alltid deltagit, ofta med en vida mer bestämmande och afgörande makt än den som nu är i fråga. Men jag vill icke upptaga Kammarens tid med deduktioner ur historien, hvilka ju alltid hafva ringa bevisningskraft åtminstone för dem, som anse att ur det förflutna är att hemta mera varning än lärdom. Jag vill hålla mig till den verklighet som är och som vi alla känna.

Hvad Bevillnings-Utskottet kallar "sjelfstyrelse" vid beskattningen har visserligen icke något ringa utrymme sig tillmätt i vår gällande bevillningsförordning. Det är de skattskyldige som utvälja de två eller tre ledamöterna i bevillningsberedningarna; det är de skattskyldige som omedelbart utse samtlige röstegande ledamöter i den beslutande taxeringskomitén; det är de skattskyldige som medelbart, genom sina taxeringskomitéer, upprätta förslag till ledamöter i pröfningskomitéerna. De administrativa myndigheternas befogenhet är inskränkt till Konungens Befallningshafvandes rätt att utse ordförande i bevillningsberedningen, hvilken föreslår taxeringsbeloppet, kronofogdens skyldighet att föra protokoll åt taxeringskomitén och att såsom kronans ombud genom anmärkningar till protokollet bevaka det allmännas rätt; landskamrerarens skyldighet att föra kronans talan inför pröfningskomitén samt Konungens Befallningshafvandes rätt att föra ordet vid taxeringskomitéernas sammanträde och skyldighet att vara ordförande i pröfningskomitéerna, i begge fallen dock utan rätt att deltaga i besluten: slutligen Konungens Befallningshafvandes rätt att utse pröfningskomitéernas ledamöter, en rätt som dock är väsentligen inskränkt genom taxeringskomitéernas förslag. Det är, synes mig, nästan otänkbart, att ett verkligt missbruk af denna makt ej skulle få sin vederbörliga rättelse genom förslagslistornas uppförande i taxeringskomitéerna.

Utan tvifvel vore det ett ytterligare steg i rigtning mot "sjelfstyrelse" vid beskattning, om denna Konungens Befallningshafvandes rätt att utse pröfningskomitéernas ledamöter blefve öfverflyttad å landstinget, den ur de skattskyldiges eget val utgångna korporationen. Men frågan är, huruvida det derför vore ett steg i rätt rigtning, eller ett steg som det ens lönar mödan att taga. Hvad man härvid icke

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

får förbise är den betydliga olikheten i omfattningen af de begge taxeringsmyndigheternas uppgift, den ej mindre väsentliga skilnaden mellan de båda valkorporationerna, kommunalstämman och landstinget. Taxeringskomitén har att lägga och jemka skattebördor, att uppskatta förmögenhet och inkomst inom ett mindre område, der förmögenhetsförhållandena och skatteintressena vanligen äro temligen likartade; pröfningskomitén har samma uppgift för ett vida större område, der oftast i en enhet sammanhållas de mest olikartade och ofta hvarandra motsatta skatteintressen. Kommunalstämman åter är en valkorporation, inom hvilken alla känna hvarandra och der sällan vid val till taxeringskomitéer några för dessa frågor fremmande partigrupperingar i fråga komma. Landstinget är deremot sammansatt af personer från vidt skilda trakter, som om hvarandra eller åtminstone om hvarandras kommittenter och deras förmögenhetsförhållanden och skatteintressen hafva föga kunskap, och der dessutom mången gång partiintressen och partimotsatser göra sig gällande, som äro för taxeringsfrågorna alldeles främmande. Man kan i sjelfva verket från de af kommunalstämmorna valda taxeringskomitéernas skaplynne alls icke med säkerhet sluta sig till karakteren af de pröfningskomitéer, som landstingen skulle utse. Jag tänker mig att Vesterbottens, Vesternorrlands och Dalarnes jordbrukande allmoge eller Södermanlands små hemmansegare eller Nerikes bergsmän skulle vara föga betjente af sin öfvervigt i respektive taxeringskomitéer, om de funne sig vid valet till pröfningskomitéer undanträngda af en vid landstinget öfvermäktig majoritet af sågverksegare eller grufintressenter, af stora godsegare eller slättbor. Och i län, sådana som Gefleborgs eller Kalmar, der motsatsen inom landstingen framträder mellan provinsintressen eller mellan fastland och ö-land, skulle måhända Gestriken eller Öländingen en dag få bittert beklaga, att pröfningskomitévalet dikterades af Helsinglandintresset eller af fastlandsrepresentanterna. Man svarar mig naturligtvis, att dylika förutsättningar äro oberättigade gent emot så aktningsvärda korporationer som landstingen, men jag vädjar till en hvar som eger erfarenhet om valkorporationer, hvilkas ledamöter äro för intet ansvar åtkomlige, huruvida man ej der ofta kan finna större djerfhet och hänsynslöshet i besluten än hos någon än så egenmäktig byråkrat, och om ej vid vissa tillfällen en majoritet der kan sätta sig öfver minoritetens mest berättigade anspråk. Mot dylika eventualiteter kan i sjelfva verket icke utfinnas någon garanti och det föreliggande förslaget bjuder ej heller sådana — med undantag allenast för städernas intressen, hvilka till och med äro ganska rundligt tillgodosedda. Jag hörde i lördags Landshöfdingen öfver Göteborgs och Bohus län i Första Kammaren förklara att, hvad hans län beträffade, hade förslaget dragit försorg om en vida starkare representation af staden Göteborg inom pröfningskomitén, än han tilltrodde sig att på eget bevåg vid valet af ledamöter tillerkänna densamma, och man finner lätt, att den af den ärade representanten för Göteborg omfattade reservationen betryggar åt detta samhälle ännu en fast ledamot i samma komité, något som visserligen ingen kan förtänka honom.

De betänkligheter, som jag nu tagit mig friheten att framställa

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

mot förslaget, hafva väl föresväfvat äfven Bevillnings-Utskottet; ty uppenbart är, att, huru mycket värde än Utskottet må sätta på sjelfstyrelsens princip i detta fall, konseqvensen af densamma har Utskottet dock icke vågat draga, och lika litet reservanterna. Hvad jag nu påpekat, är ju också endast ett närmare utförande af de betänkligheter, den ärade reservanten från Göteborg mera i förbigående låtit oss höra. Om här i detta förslag framträder ett misstroende mot Konungens Befallningshafvande, så motsäges det dock af ett lika stort eller något mindre misstroende mot landstinget; och det nya förtroendet till det senare hålles vid lif endast genom ett ännu bevaradt förtroende till Konungens Befallningshafvande.

Bevillnings-Utskottet har nu stannat på halfva och reservanterna på två tredjedelar af vägen till det föresatta målet. Detta är naturligtvis moderation; och all aktning för den betänksamhet, som icke vill bryta utan endast böja det bestående, som genom successiva förbättringar vill bereda vägen för definitiva reformer. Men i *detta* fall torde kunna med skäl sägas, att sjelfva öfvergångsstadiet är ett oting, ett något, som icke blott är sämre än det som är, utan äfven mycket sämre än det bättre tillstånd, som hägrar i fjerran. För närvarande är Konungens Befallningshafvande skyldig att efter samvete och bästa förstånd åt alla klassers och alla orters intressen gifva rättvisa och jemnlikhet, att tilldela dem alla den plats inom pröfningskomitén, som hvar och en efter dess verkliga betydelse tillkommer. Detta uppdrag öfverensstämmer också fullkomligt med Konungens Befallningshafvandes stämning såsom kronans representant och statens målsman inom länet. Denna hans ställning innebär alldeles icke — derpå få vi särskildt lägga vigt — att han skall i främsta rummet tillse, det skatterna blifva så höga som möjligt, utan att han just skall tillse, att ingen orättvisa blifver någon tillfogad, och att alla blifva lika tillgodosedda. Detta kan han också, synes det mig, lättare än någon annan, derföre att han står öfver alla klass- och ortintressen. Och hvad beträffar Konungens Befallningshafvandes förmåga att bära det ansvar, som är med detta åliggande förenadt, har det aldrig fallit mig in att någon Konungens Befallningshafvande skulle rädas för sådant ansvar eller kunna begära att varda derifrån befriad, vore än åtgärderna af natur att kunna väcka vida större missnöje än här kan i fråga komma. Om det nu är meningen, att landstinget skulle på samma sätt och i samma syftning fylla detta uppdrag, så frågar jag: hvartill tjenar maktens delning, då man icke visat, att Konungens Befallningshafvande missbrukat sitt förtroende? Är det återigen syftet och är det möjligt eller sannolikt, att landstinget skall fylla *sin* hälft i pröfningskomitén allenast med representanten för ett intresse, t. ex. för jordfastighetsintresset, då följer deraf, att Konungens Befallningshafvandes ställning varder högst väsentligt förändrad. Han drifves och nödsakas då att fylla den lucka i pröfningskomitén, som landstinget lemnat, och råda bot för den brist på jemlikhet och rättvisa, som uppkommit. Han varder då målsman för minoriteten i landstinget och i länet, en uppgift som visserligen kan vara vacker och tilltalande i sig sjelf, men som lätt kan sätta Konungens Befallnings-

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

hafvande i en skef ställning till befolkningen i länet. Han får såsom embetsman icke vara representant för någon särskild klass eller något särskildt intresse, och hans personliga ställning måste förr eller senare blifva olidlig, om han gör sig till eller nödgas blifva minoritetens målsman.

Man säger kanske här från deras sida, hvilka i allmänhet vid dylika förändringar icke vilja räkna med grundsatserna utan endast afse ögonblickets tillskyndelser, att faran icke torde vara så stor, då landstinget väl skulle vara bundet vid taxeringskomiténs förslag liksom landshöfdingen. För min del får jag också erkänna, att jag icke kan anse denna fråga vara riksvigtig, och att åtminstone till en början och på de allra flesta ställen landstingens val af ledamöter i pröfningskomitéerna skulle blifva ganska godt. Men månne man icke också bör betänka, huru detta förslag skulle verka genom hvad det *synes* innebära. Då, såsom jag nämnt, det icke finnes någon berättigad anledning att klaga öfver det Kongl. cirkuläret om bevillningsstadgans tillämpning efter Riksdagens egen mening, så skulle väl, om Kammaren svarar på detta cirkulär med ett förslag till omorganisation af pröfningskomitéerna, detta svar gifva stark anledning till den slutsatsen, att Kammaren icke vill medgifva, att bevillningsförordningen får efter sin egen anda och bokstaf tillämpas. Dermed vore, efter min tanke, försvunnen sista skymten till utsigt att i någon mån kunna verkställa en stundande skattereglering med tillhjelp af bevillningen såsom skattekälla. Här är nu en skatteregleringskomité nedsatt, som har sig förelagdt ett drygt, ansvarsfullt och vigtigt arbete. Detta arbete skulle, hvad beträffar utvecklingen af det direkta skattesystemet, enligt min tanke, efter antagandet af ett sådant förslag som detta, vara på förhand dömdt såsom öfverflödigt, på förhand mött af ett obevekligt misstroende; och detta misstroende, detta dömande på förhand kan ej vara främjande för de stora spörsmål, som nu stå på dagordningen. Såsom intresserad af deras lösning och öfvertygad om möjligheten deraf, kan jag icke underlåta att mot förslaget inlägga min allvarliga protest.

Herr C. I. Bengtsson: Det är alldeles gifvet, att missnöje med det sätt, hvarpå ledamöter i pröfningskomitéerna tillsättas, i vissa orter inom landet är rådande, och jag tror, att det klander, som i detta hänseende föres, är ganska berättigadt. Jag kan derför för min del icke annat än instämma i det yttrande, som den ärade representanten från Göteborg afgifvit, samt i den af honom jemte Herr Carl Aron Jönsson afgifna reservation.

För öfrigt ber jag få säga, att, enligt min åsigt, det är hvarje representants skyldighet att inför vederbörande framhålla, hvad han känner om förhållandena i landet, och jag tror således icke, att man bör undandölja, att ett starkt missnöje i det af mig omnämnda afseendet verkligen förefinnes.

Herr J. Anderson i Tenhult: De många besvär, som i slutet af förra och början af detta år blifvit anförda öfver pröfningskomi-

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

téernas för år 1879 beslut, gifva, synes det mig, anledning till det antagande, att valen af ledamöter i dessa komitéer, åtminstone nämnda år, icke utfallit så, som sig bort, utan kanhända alltför ensidigt. Svenska folket, som eger att sig sjelft beskatta, lärer svårligen hysa förtroende till val, som en enda person för ett helt län gör. På det att landshöfdingarne icke må beskyllas för ensidighet i antydda hänseende och för att svenska folket må hafva förtroende för ledamöterna i pröfningskomitéerna, vill jag för min del gerna biträda det föreliggande förslaget, helst jag är öfvertygad om, att landstingen ega större och vidsträcktare ortkännedom än landshöfdingarne, i synnerhet då dessa senare nyss inflyttat i de län, som blifvit dem anförtrodde att förestå. Då det tillkommer svenska folket att sig sjelft beskatta, så bör man icke förtänka dem, som enträget påyrka, att folket sjelft får välja sina beskattningsmän, och detta sker bäst genom landstingen, till hvilka man har det största förtroende.

Att pröfningskomitéerna, efter min uppfattning, gått icke så litet godtyckligt till väga, vågar jag påstå, och jag tror, att flera inom min ort skola instämma med mig härutinnan. Inom det län, jag tillhör, har pröfningskomitén behagat med olika belopp förhöja taxeringen inom olika socknar inom samma taxeringsdistrikt, oaktadt redan förut bevillningsberedningen och taxeringskomitén åsatt en icke så litet förhöjd bevillning. Jag känner särskildt, att detta är förhållandet inom det pastorat, som jag tillhör, eller Rogberga och Öggestorps socknar. Dessa socknar hafva i många år utgjort ett enda taxeringsdistrikt, och jag kan försäkra, att den erfarenhet jag under de sista 30 åren, hvarunder jag, med undantag blott af ett enda år, deltagit uti icke endast taxeringskomiténs utan äfven bevillningsberedningens arbeten, vunnit, gifver mig anledning att vara fullt öfvertygad derom, att inom dessa församlingar icke förefinnes någon olikhet socknarne emellan, som kan berättiga till olikhet i afseende å taxeringsvärdena. Det oaktadt har taxeringskomitén höjt värdena i Rogberga socken med 30 procent och i den andra församlingen inom samma distrikt med endast 20 procent. Att folket känner sig missbelåtet med, att en sådan olikhet skett, är helt naturligt. Rogberga socken har också å vederbörlig ort öfver den sålunda påförda bevillningen anfört besvär, och jag skulle verkligen önska, att det ginge så lätt att få ändring härutinnan, som Herr Finansministern påstått.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag, sådant det nu föreligger.

Herr Nils Petersson: Det har blifvit sagdt, att detta Utskottets utlåtande väckt en viss uppmärksamhet. Äfven jag delar denna åsigt, och i likhet med andra talare vill derför äfven jag något taga i betraktande, hvilka orsakerna kunna hafva varit till, att Bevillnings-Utskottet här frångått den åsigt, det flera gånger förut haft, nemligen att afslå alla framställningar i förevarande syfte.

Jag tror, att Herr Finansministern haft rätt i den föreställning, han nyss uttalade, att nemligen det cirkulär, som utfärdades i November månad, år 1878 varit, om icke uteslutande, åtminstone ganska mycket bidragande dertill. Jag vill dock icke precist påstå, eller ens kan

göra det, att den verkan cirkuläret medfört varit orsaken till motionärernas och Utskottets framställningar, eller att de öfverklagade missförhållandena i fastighetstaxeringarna skulle varda undanröjda genom ett bifall till dessa framställningar, ty dessa missförhållanden hafva otvifvelaktigt djupare rötter och härleda sig, såsom Herr Finansministern visat, icke blott från pröfningskomitéerna utan ock från taxeringskomitéerna och bevillningsberedningarne; men eftersom jag en gång kommit in på talet om detta cirkulär, vill jag icke låta tillfället gå mig ur händerna att yttra min tanke derom, helst Herr Finansministern mycket varmt försvarat detsamma. Det var naturligt att han skulle så göra, men jag påstår dock, och jag tror mig icke stå ensam derom, att största delen af svenska folket har mottagit detta cirkulär, om jag så får säga, med ett visst bekymmer. Om man vill gå in uti pröfning af orsakerna till att ett sådant cirkulär kunnat någonsin framkomma, har Herr Finansministern till en viss grad påpekat den vigtigaste af dem, nemligen den opinion eller det anlopp, som vid föregående riksdagar skett mot bevillningsförordningen. Att ett sådant anlopp förefunnits, kan icke förnekas, men om man vill se till, huruvida detta anlopp verkligen haft skäl för sig eller icke, måste man opartiskt bedöma frågan. Det är icke den förberedande skattereglerings komiténs åsigt, utan en viss reservants inom komitén mening, som kan spåras i detta cirkulär; och att regeringen upptagit en sådan mening och kastat hela svenska folket i ansigtet, att det icke uppfyller sin skyldighet vid utöfvandet af sin grundlagsenliga rätt att beskatta sig sjelft, är något så sårande för den svenska nationalkänslan, att ett dylikt påstående aldrig bort utgå från regeringen, der man ju har rätt att vänta opartiskhet. Det är dessutom min fullkomliga öfvertygelse, att allt skrik, man här på senare tider hört om orättvis beskattning å jordbruksfastigheter, har ej stort skäl för sig, om man jemför den med den ojemnhet, som råder i afseende å taxeringen af andra beskattningsföremål.

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

Det har hufvudsakligen sagts, att fastigheter i städerna vore rättvist beskattade, och man kastar all orättvisa på jordbruket. Jag har vid föregående tillfällen visat, att äfven här i Stockholm vid beskattning skett lika stora orättvisor som någonsin på landet. Huru var det till exempel för en tid sedan, då staten skulle inköpa några tomter invid jernvägsstationen, och betalte dem 100 procent öfver taxeringsvärdet?

Att vilja framkasta, att man skall komma till något absolut rigtigt i beskattningsväg är alldeles omöjligt; ty den egendom, en person kan säga vara värd 10,000 kronor, kan en annan med ledning af Bevillningsförordningen anse vara värd 20,000, och det förvånar mig derför att regeringen kunnat anse sig befogad säga till beskattningskomitéerna, att de böra se till, att de bättre följa Bevillningsförordningens föreskrifter. För min del anser jag, att svenska folket kan läsa innantill och har så pass mycken sjelfkänsla, att det utan påminnelse från regeringen vet, huru denna författning bör tillämpas. Hade det nu stadnat vid att regeringen endast uppmanat till iakttagande af Bevillningsförordningens föreskrifter i allmänhet, så hade ej varit så

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

mycket att derom säga, men regeringen stälde upp hela sin här af underordnade myndigheter, först Konungens Befallningshafvande, derefter kronofogdarne och vidare länsmännen, och öfver allt hette det, att jordbruksfastigheterna skulle högre taxeras. Invändes någon gång, att hemmanen icke voro så mycket värda, som tjenstemännen sade, misstänktes de skattskyldige för att ej vilja göra rätt för sig. Jag tror derför, att det var ett mycket olyckligt cirkulär. Jag vill icke säga, att icke regeringen utfärdat detsamma i god afsigt, men den har blifvit förd bakom ljuset.

Det har blifvit sagdt, att detta cirkulär blott påkallade en större uppmärksamhet hos bevillningsberedningarne samt taxerings- och pröfningskomitéerna för att tillmötesgå regeringens önskningar. Dess tillämpning skedde dock med tvång; tjenstemännen tvingade fram en förhöjd beskattning, och då man inom komitéerna beklagade sig deröfver, så svarades man allenast, att, om taxeringsvärdena icke höjdes, skulle de reservera sig.

Man har sagt att, om någon egendom blifvit orättvist beskattad, så skulle, om klagomål anfördes, rättelse erhållas. Jo, vackert! Erfarenheten har i den vägen tvärtom lärt oss, att myndigheterna rakt ingenting bry sig om sådana klagomål.

När Bevillnings-Utskottet på sidan 29 mycket rigtigt säger: »Statens rätt torde vara tillräckligt tillgodosedd derigenom att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger utse ordförande i bevillningsberedningarne; att kronoombud skola vid taxeringskomités och pröfningskomités sammankomster närvara för att bevaka kronans rätt och tillse, att Bevillningsstadgans föreskrifter iakttagas; att vid pröfningskomiténs sammankomster landshöfdingen i länet är ordförande med rättighet att i dess öfverläggningar deltaga; att kronans ombud eger anföra besvär öfver pröfningskomiténs beslut; samt att besvär i bevillningsmål afgöras af ett statens embetsverk, Kammarrätten, och i sista instans af Kongl. Maj:t», så är jag derom med Utskottet fullkomligt ense; och jag vågar säga, att Utskottet framstält så goda motiv för rent bifall till motionärens förslag om rätt för landstinget att utse pröfningskomiténs samtlige ledamöter, att jag förundrar mig öfver, att Utskottet icke velat taga steget fullt ut, ty skall någonting verkligt vinnas, så skall det ske på det sätt, motionären föreslagit.

I denna sträfvan att komma upp till högsta möjliga taxeringsvärde å egendomarne hafva regeringens ombud haft starka medhjelpare i alla lånehungriga fastighetsegare, hvilka vid hypoteksvärderingarne på allt sätt arbetat på att få höjda värdena å sina hemman icke till dessas fulla värde utan till dubbla beloppet deraf, för att kunna få så stort lån på desamma, som hemmanen äro värde. Hvad blir följden häraf? Jo, att desse fastighetsegare blifva intresserade af att äfven andra hemman än deras egna blifva upptagna till högre värden, hvilket för dem är af vigt, emedan denna bevillning utgör grunden för den kommunala beskattningen.

Nu har Herr Finansministern med statistiska uppgifter velat göra troligt, att försäljningssumman å hemman i flera fall varit olika med taxeringsvärdena. Det är en gifven sak, att skiljaktigheter härutin-

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

nan kunna förekomma. Jag vädjar till hvar och en, som känner till saken, om icke den, som har ett hemman med skog, men icke vill sköfla skogen å detsamma, har mycket mindre inkomst af detsamma än en, som köper detsamma blott för att taga bort skogen å detsamma, och om icke följaktligen den sistnämnde kan betala vida större köpeskilling för hemmanet än den förre. Deri ligger orsaken till förhöjningen af många hemmans taxeringsvärde, oaktadt den höga köpeskillingen berott af en spekulation.

Vidare har Herr Finansministern äfven sagt, att det vore en betänklig sak, att man icke alltid i protokollen kunnat finna några skäl anförda för skedd nedsättning i taxeringsvärdena under hypoteksvärderingars och köpesummors belopp. Detta kan likväl förklaras af två orsaker, dels att kronofogden icke alltid intager allt, som vederbör, i protokollet, och dels att skälet kan vara någonting, som man icke vill tala om. Jag kan t. ex. anföra ett hemman, hvars taxeringsvärde uppgick till 50,000 kronor, och som egdes af en lånehungrig person, hvilken derå sökte och erhöll hypotekslån till belopp af 25,000 kronor, men icke lång tid derefter såldes hemmanet för 14,000 kronor. Huru det tillgick att få upp bevillningstaxeringen på detta hemman så högt, det kan jag lemna åt hvar och en att gissa, men sådana saker är det, som man icke vill tala om i protokollet. Under sådana förhållanden får jag verkligen säga, att det är en mycket obehaglig sak, att man skall behöfva diskutera denna fråga på detta sätt.

Det har äfven blifvit sagdt, att Konungens Befallningshafvandes högsinnade tänkesätt skulle vara en garanti för, att de nuvarande föreskrifterna icke skulle medföra skadliga följder. Jag får då säga, att, om Konungens Befallningshafvande finge vara i fred, så skulle nog saken i många fall gå bra, men om de få allt för starka påtryckningar uppifrån, så blir det icke mycket bevändt med denna garanti. Jag har en stor tillit till vissa Konungens Befallningshafvande, men då de icke få handla sjelfständigt, så kunna de icke mycket uträtta.

Jag har antecknat många flera saker, som jag skulle svara på, men tiden är så långt framskriden, att jag icke vill upptaga densamma längre. Jag vill blott ännu en gång framhålla den åsigten, att, då Regeringen vidtog denna åtgärd, var den missledd i fråga om det verkliga förhållandet.

Jag instämmer i reservanternas förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag blef icke så litet öfverraskad öfver hvad i ämnet yttrades från statsrådsbänken. I allt, som yttrades till försvar för det ifrågakomna cirkulärets utfärdande till Konungens Befallningshafvande i länen, instämmer jag visserligen och kan således ej förena mig om det klander, som äfven i det afseendet kommit cirkuläret till del, ja, jag skulle, om Finansministern inskränkt sig till försvar för cirkulärets utfärdande, icke haft ett ord att säga; men då han vidare sökte försvara jemväl den verkan, det inom landet medfört, kan jag deri icke följa honom. Det ifrågavarande cir-

Om ändring af bevillnings stadgans 61 §. (Forts.)

kuläret innehåller icke något, som står i strid med bevillningsförordningen, och icke heller i öfrigt något, som, efter mitt sätt att se saken, i och för sig är klandervärdt. Cirkuläret innehåller endast, att den förberedande skattejemkningskomitén anmärkt, att inkomsten af kapital och arbete samt andra näringar för öfrigt icke stigit i den proportion, man kunnat förvänta, då man jemfört den med andra kända förhållanden i landet; och först sedan andra beskattningsföremål blifvit omnämnda, talas i sista rummet äfven om taxeringsvärdet å fastighet, som i vissa län blifvit satt lägre, än då bevillningsförordningen först tillämpades. Men sedan cirkuläret utfärdats, finner man, att tillämpningen deraf i den åsyftade rigtningen träffat endast fastigheterna, medan det medfört en helt annan verkan i fråga om andra beskattningsföremål.

Det yttrades af Finansministern så väl, att köpeskillingarne å fastigheterna utvisade, att den skedda förhöjningen af fastigheternas taxeringsvärde varit fullt befogad, som ock att köpeskillingen för en försåld fastighet vore den enda lämpliga och rätta grunden för fastighetens taxeringsvärde. Jag ber om förlåtelse, att jag i det fallet vågar hysa en motsatt åsigt. Jag tror för min del, att köpeskillingen icke är en absolut rätt grund och långt ifrån en sådan, då det gäller att söka en egendoms *verkliga* värde; och det är icke köpeskillingens värde, beskattningskomitéerna hafva att söka, utan egendomens *verkliga* värde med *ledning* af köpeskillingen, jemte en hel mängd andra saker. Enligt gällande bevillningsförordning skola visserligen domarne på landet till bevillningsberedningarna aflemna uppgift å alla under de sista tre åren före fastighetsvärderingen lagfarna fastighetsköp, men granskar man dessa uppgifter, sådana de lemnas till beredningarne och jemväl komma Kongl. Maj:t tillhanda för uppgörande af statistiken i hithörande ämnen, undrar jag icke på, att man i denna statistik kommit till de resultat, som visa sig i de uti Finansdepartementet öfver dessa förhållanden uppgjorda tabeller, eller att taxeringsvärdet å jordbruksfastighet i de flesta län understiger köpeskillingarnes belopp. Jag vill nu i fråga om dessa uppgifter endast yttra mig om förhållandet dermed i Dalarne, hvilket jag känner till, derför att jag för uppsättande under sista tiden af besvär öfver Kopparbergs läns pröfningskomités beslut, rörande fastighetsvärderingar, tagit del af, bland andra omständigheter, äfven de af domarne aflemnade uppgifter på lagfarna fastighetsköp, och jag har dervid inhemtat, att dessa uppgifter, som dock tagits till grund för af nämnda komité beslutade förhöjningar i taxeringsvärden, på det sätt af pröfningskomitén användts, att resultatet blifvit icke allenast vilseledande, utan rent af falskt. Ena gången har t. ex., fastän det för lagfart inlemnade köpebrefvet innehållit, att så och så mycken fastighet blifvit jemte åtskilliga andra saker, som också ingått i köpet, såld samt, enär säljaren icke kunnat styrka åtkomsten till mera än, låt vara, en tjugondedel af den försålda fastigheten, lagfart endast å nämnda del erhållits, i domarens uppgift upptagits den lagfarna delen af fastigheten, men såsom köpeskilling härför det belopp, hela den försålda fastigheten betingat. En annan gång, då det varit

en obetydlig fastighet, endast en liten byggnadsplan med derå uppförda dyrbara byggnader, t. ex. en handelslägenhet eller dylikt, som blifvit såld, har den utaf domaren afgifna uppgiften innehållit, att denna lilla jordlägenhet, hvilken upptagits såsom en liten hemmansdel, blifvit såld för hela den summa, som jorden jemte de dyrbara byggnaderna betingat, fastän de senare derjemte varit särskildt såsom *annan* fastighet taxerade. Ofta hafva gröda, inventarier, särskildt taxerade husbehofsqvarnar och sågar ingått i köpet o. s. v. Granskar man således dessa uppgifter och ser efter, hvad de verkligen innehålla, skall man sålunda komma till helt andra resultat, än om man utan vidare granskning helt enkelt tager den jordfastighet och de köpesummor, som der finnas upptagna, utan att fästa sig vid de ofta förekommande orden »jemte annan fastighet», »med tillhörigheter», m. m. Vidare förekommer ofta nog, att någon för ganska högt pris köper en egendom uteslutande i afsigt att åtkomma den dithörande skogen. Genom densammas afverkande nedgår egendomens värde till kanske en tredjedel eller en fjerdedel af hvad det förut var. Nu blir naturligtvis egaren taxerad för den inkomst, han bereder sig genom skogens afverkning, men om egendomens taxeringsvärde skall bestämmas efter köpeskillingens belopp, blir följden den, att egaren får erlägga dubbel bevillning för skogen. Sådant kan af bevillningsberedningen och taxeringskomitén tagas i betraktande, som närmare känna förhållandena, hvilket deremot pröfningskomitén icke kan vara i stånd till. Näppeligen finnes det väl någon inom denna Kammare, som kan påstå, att jordbruksfastigheternas verkliga värde stigit under tiden mellan åren 1876 och 1879; åtminstone är det min öfvertygelse, att så icke varit händelsen, och jag tror, att allt vittnar derför. Det kan vid sådant förhållande icke förefalla annat än högst besynnerligt, att pröfningskomitéerna höjt fastigheternas värde, oaktadt bevillningsberedningarne, der Konungens Befallningshafvande tillsatt ordförande, och oaktadt taxeringskomitéerna, der kronofogdarne i egenskap af kronoombud varit tillstädes, varit fullständigt eniga om det värde, som borde åsättas. Men ännu besynnerligare förefaller det, att pröfningskomitéerna vid dessa tillfällen höjt taxeringsvärdena, helt och hållet i klump, i det de höjt värdena på samtliga egendomar inom hela taxeringsdistriktet med vissa procent. Man bör dock besinna, att i taxeringskomitéerna insättas de bästa krafter, kommunerna ega, och man bör väl vara berättigad att antaga, det dessa bäst äro i stånd att bedöma egendomarnes verkliga värde. Då detta oaktadt taxeringsvärdet höjes af pröfningskomitéerna, kan det icke betyda annat än att ledamöterna i bevillningsberedningen och i taxeringskomitéerna skola stämplas som okunniga om förhållandena i den kommun der de bo, eller att personer, som tillhöra en annan kommun, äro bättre i stånd att bedöma dem. Det förra antagandet, lika väl som det senare, torde dock icke kunna hålla streck, och då återstår ingenting annat än att antaga, det de, som sitta i taxeringskomitéerna, handlat mot heder och samvete, då de å fastigheterna satt lägre värde, än efter pröfningskomitéernas förmenande bort sät-

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

tas. Taxeringskomitéerna skulle således hafva mot bättre vetande sökt nedsätta värdet för att undandraga staten den obetydliga inkomst, som af fastighetsbevillningen skulle erhållas. Annan slutsats har man icke kunnat draga af sista årets pröfningskomités åtgöranden, och har detta inom landet väckt mycken uppmärksamhet. Men, säger man, många kommuner hafva sjelfva höjt taxeringsvärdet. I detta afseende skall jag be att få lemna några upplysningar. På åtskilliga ställen har dervid så tillgått, att, då bevillningsberedningen sammanträdt, den, som blifvit af Konungens Befallningshafvande utsedd att vara ordförande, tillkännagifvit, att det kommit befallning från Kongl. Maj:t att höja taxeringsvärdena. Och så stor tanke om Kongl. Maj:t har folket på många ställen i landet, att ett sådant tillkännagifvande varit tillräckligt skäl för de i beredningen deltagande att utan vidare lyda och hörsamma befallningen. Vidare har jag mig bekant, hurusom man på åtskilliga ställen sökt höja värdet på fastigheterna för att kunna högre belåna dem. Härpå finnas många exempel. Men det är också allmänt kändt, att man i våra banker och kassor har så litet förtroende till dessa högre värden, att flerstädes blifvit uppstäldt såsom regel att icke lemna lån till högre belopp än halfva fastighetsvärdet. Detta visar ju, att taxeringsvärden i allmänhet ingalunda anses vara för lågt bestämda.

Herr Finansministern lemnade en redogörelse för sammansättningen af pröfningskomitéerna inom de olika länen och ville dermed visa, att inom flera af dessa jordbruksintresset var öfvervägande representeradt. Min erfarenhet i detta hänseende, och som gäller förhållandena i Dalarne, är af alldeles motsatt beskaffenhet; och jag skall anhålla att få lemna en redogörelse för det sätt, hvarpå sista årets pröfningskomité inom Dalarne var tillsatt. Den bestod af en f. d. öfverstelöjtnant såsom ordförande, två majorer, deraf en f. d., en borgmästare, en landsfiskal, två prester och fem inspektorer eller förvaltare. Af 20 ledamöter voro således 11 lön- eller pensionstagare, de flesta statens eller kommunens, de öfrige i bolags eller enskilda personers tjenst. Vidare förekommo två bruksegare, två handlande, en bergsman och hemmansegare samt fyra hemmansegare. Om man ur statistiska redogörelser tager kännedom om hvilka samhällsklasser finnas i Dalarne, så skall man blifva förvånad öfver, att en pröfningskomité derstädes kunnat blifva sammansatt på sätt som skett. Det är åtminstone en allmän åsigt inom länet, att, om också icke någon annan biafsigt legat till grund för komiténs sammansättning på detta sätt, så har man åtminstone sträfvat icke i första rummet att få sakkunskapen derstädes representerad, utan att taxeringsvärdet å jordbruksfastigheterna måtte blifva höjdt. Jag vill icke för min del påstå att detta varit det hufvudsakliga motivet vid komiténs sammansättning, men, som sagdt, nog är det den allmänna meningen der i orten, och komiténs åtgöranden hafva långt ifrån jäfvat en sådan uppfattning.

Det har också blifvit mig meddeladt, hurusom en ledamot inom komitén kunde på förhand upplysa, att inom flera andra län och särskildt Malmöhus län pröfningskomitéerna blifvit tillsatta med hän-

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

syn till att få jordens taxeringsvärde höjdt; och han åberopade detta såsom motiv för att vidtaga enahanda åtgärd inom Dalarne. När man nu ser af det ifrågavarande Kongl. cirkuläret, hurusom Kongl. Maj:t i första rummet fäster uppmärksamheten på, att inkomst af kapital och rörelse vore alltför lågt beräknad i förhållande till den omfattande rörelse, som under tiden egt rum, och som vore dels af statistiska uppgifter och dels eljest allmänt bekant, så vill jag omtala, huruledes komitén stält sig det nådiga cirkuläret till efterrättelse genom att höja fastighetsvärdet från omkring 57 millioner till 67 millioner kronor eller med 9,796,000 kronor. Huru gjorde komitén deremot med andra beskattningsföremål? Jo, sedan 1878 års pröfningskomité beräknat den beskattningsbara inkomsten häraf till i rundt tal 9,419,000 kronor, så nedsatte 1879 års taxerings- och pröfningskomitéer detta belopp till 5,900,000 kronor, således med 3,519,000 kronor. På det sättet tillämpades det Kongl. cirkuläret. Jag har härpå velat fästa uppmärksamhet, för den händelse Regeringen skulle vilja taga mera kännedom hädanefter än hittills om taxerings- och pröfningskomitéernas arbeten. Och jag vill i detta afseende ytterligare i fråga om den senaste pröfningskomitén tillägga, att, då det var fråga om en annan näring, nemligen bergsbruket, var samma komité så generös, att den nedsatte bevillningstaxeringen, oaktadt ingen klagan deröfver förts; ja, till och med der den skattskyldige till bevillningsberedningen sjelf uppgifvit sin inkomst. Det är på tal om missförhållanden i beskattningsväg som jag omnämner detta; och jag vågar, i likhet med den föregående talaren, påstå, att, om regeringen vill taga i tu med dessa missförhållanden, så skall den komma att få ett rikt fält för sin verksamhet. För min del är jag fullt öfvertygad om att det finnes så mycket heder och samvete hos pröfningskomitéernas ledamöter, att de, som inom de underordnade beskattningsmyndigheterna efter bästa förstånd och öfvertygelse verkstält taxeringarne, icke måtte äfven för framtiden blifva af pröfningskomitéerna stämplade såsom de der hade mot bättre vetande upptagit för låga värden i afsigt att undandraga statsverket några fattiga kronor i skatt. Jag är således fullkomligt ense med dem, som uttalat klander öfver verkningarne af Kongl. Maj:ts ifrågavarande cirkulär, under det att jag icke kan deltaga i det klander, som blifvit uttaladt mot cirkulärets utfärdande.

När det nu är fråga om, hvilka åtgärder som skola vidtagas, så har Utskottet föreslagit, att landstinget skulle tillsätta halfva antalet, och reservanterna, att landstinget skulle tillsätta två tredjedelar af antalet ledamöter i pröfningkomitén. För min del är jag mycket tveksam om hvilketdera som skall vara bäst. Jag tror, att, när uppmärksamheten har blifvit fäst på de missförhållanden, jag påpekat, så skola pröfningskomitéerna icke ofta hädanefter förfara på samma sätt som i fjor. Jag är dessutom långt ifrån öfvertygad om, att dessa komitéer skola blifva bättre tillsatta af landstinget. Åtminstone tror jag icke, att så blefve förhållandet öfverallt. Landstingen äro mångenstädes så sammansatta, att, om de finge tillsätta pröfningskomitén, sannolikt icke en enda hemmansegare der skulle få vara med. För mig är det der-

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

för likgiltigt, om man bestämmer sig för ena eller andra siffran eller till och med rent af afslår betänkandet.

Jag har endast velat uttala dessa mina åsigter; och jag har icke något yrkande att göra.

Herr E. P. Jonsson: Då 57 § Regeringsformen föreskrifver, att svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utöfvas af Riksdagen allena, anser jag, att det är Riksdagens både rättighet och skyldighet att bestämma, huru beskattningen med bevillningen skall påföras. Jag tror också att Riksdagen med trygghet kan besluta, att landstingen skola utse ledamöterna i pröfningskomitéerna, då landstingen äro sammansatta af personer från länens skilda delar, och dessa personer ega långt större kännedom om de af taxeringskomitéerna föreslagna ledamöterna än Konungens Befallningshafvande kan ega.

På grund häraf yrkar jag bifall till motionären Herr Boströms förslag, att landstingen må bland de af taxeringskomitéerna föreslagna personer utse ledamöterna i pröfningskomitéerna.

Herr Danielsson: Äfven om man icke vill klandra Regeringen för utfärdandet af det mycket omtalade cirkuläret, är jag likväl öfverens med en föregående talare derom, att man måste beklaga dess följder. Man har sett, huru krypande Konungens förtroendemän, landshöfdingarne, och i sin ordning äfven kronofogdar och länsmän sökt efterkomma den i detta cirkulär uttalade viljan. Det är detta, som väckt ovilja i landet. Ledamöterna i pröfningskomitéerna hafva icke gifvit sig tid att undersöka, hvad en egendom verkligen är värd, utan nästan alltid tagit köpeskillingen såsom norm vid beskattningen. Så har det åtminstone gått till i min ort, och, som jag tror, äfven i många andra. Men köpeskillingen är icke ett hemmans verkliga värde. Man ser ju, att hemman ofta ombyta egare just derför att personer, som icke äro förtrogna med jordbruket, köpa hemman och efter ett eller annat år gå bort från dem till följd af för hög utfäst köpeskilling, hvilken de icke kunnat betala. Häraf kan man se, att köpeskillingen icke är ett hemmans verkliga värde, och att således icke ensamt den bör läggas till grund för beskattningen. Det bör äfven tilläggas, att de många millioner, som skogssköflingen årligen afkastar, tagas från jordbruket, hvarför också jordbruksfastighetsvärdet årligen minskas med dessa millioner. Ty det är klart, att, om skogen så mycket anlitas, jordens värde måste falla. Detta borde den förberedande skattejemkningskomitén haft insigt om.

Man har sagt, att det endast är jordbruksfastigheterna, som blifva för lågt värderade. Men vi sågo i fjor ett exempel på att äfven några egendomar i Stockholm voro vida under saluvärdet taxerade. Jag tror således, att man härutinnan kan träffa afvikande förhållanden såväl i städerna som på landsbygden.

Herr Finansministern har här talat om det vackra resultat, man har att vänta af den nuvarande skattereglerings komitén. Ja, det vore

verkligen önskligt, om så inträffade, ty de komitéer, som förut arbetat, hafva icke gjort det med synnerlig framgång, åtminstone har resultatet af deras verksamhet icke utfallit till folkets allmänna båtnad. Men jag hoppas, som sagdt, att resultatet af denna komité skall blifva lyckligare. Jag för min del tillstår, att jag i valet af tvenne fall till och med hellre skulle behålla på mitt hemman både grundskatter och rotehållet, än jag ställer mig under personer, som kunna behandla mig godtyckligt, vare sig detta sker på administrativt eller militäriskt vis.

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

Hvad det beträffar, att landshöfdingarne med sådan oveld kalla ledamöter till pröfningskomitéerna, vill jag anföra ett exempel från min ort. Derifrån bruka vanligen två ledamöter inkallas i pröfningskomitén, deraf en jordbrukare, men förlidet år erhöll icke någon jordbrukare förtroendet. Deremot inkallades då en prest, en för öfrigt mycket aktningsvärd person, och en båtsmanskapten, äfven känd för sin skicklighet att hålla andliga föredrag. Dessa två personer skulle således representera tjugutusen invånare, hvaribland en stor mängd jordegare! Herrarne kunna lätt tänka sig resultatet af en sådan pröfningskomités arbete! Allt gick efter den styrande personens vilja. Men, invänder man, man kunde ju klaga. Ja, så gör nog en och annan, men de fleste tro att det icke lönar sig synnerligen att anföra besvär, då man märker att saken behandlas från en viss åsigt.

Här har vidare blifvit sagdt, att länsstyrelserna genom statistiska uppgifter ådagalagt, att öfvervägande antalet ledamöter i pröfningskomitéerna varit jordegare. Ja, det kan nog vara sant; men af statistiken inhemtar man dock icke ledamöternas åsigter. Det kan ju finnas jordegare, som äro lika beskedliga och villiga att gå Regeringens ärenden som en och annan tjensteman, och man ser derföre nog till, att företrädesvis dessa jordegare insättas såsom ledamöter i pröfningskomitéerna.

Jag vill derföre rösta bifall för reservanterna Herrar Hedlunds och Jönssons förslag, som går ut på, att landstingen skola få rätt att utse två tredjedelar af pröfningskomiténs ledamöter. Jag tror nemligen, att det kan vara på tiden, att landstingen få öfvertaga en del af detta bestyr. Det vore både rättvist och billigt.

Herr Sven Nilsson: För min del skall jag icke inlåta mig på frågan, huruvida det Kongl. cirkuläret till länsstyrelserna varit behöfligt eller icke. Jag uppkallades egentligen af Herr Finansministerns yttrande och anhåller att få säga något med anledning deraf.

Herr Finansministern uttalade, så vidt jag fattade honom rätt, den åsigten, att fast egendom skulle uppskattas efter köpeskillingen. Han yttrade nemligen, att Bevillningsstadgan bestämmer, att egendomen skall uppskattas med ledning af köpeskilling, arrendebelopp etc. Men så vidt jag kan erinra mig, står det i *Bevillningsstadgan*, att egendomens *verkliga* värde skall tagas till grund för uppskattnin-

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

gen. Jag har sjelf vid flere tillfällen varit ledamot i Bevillningstaxeringskomitén och dervid alltid varit af denna åsigt, af hvilken dock icke följer såsom alldeles gifvet, att köpeskillingen skall läggas till grund för taxeringen. Det Kongl. cirkuläret har emellertid åstadkommit den verkan, att man trott, att egendomen *skall* uppskattas efter den köpeskilling, den senast betingat, om denna är högre än taxeringsvärdet. Och jag har särskild anledning att yttra detta, emedan mer än en ordförande uti Bevillningsberedningen uppgifvit sig hafva den uppfattningen, och det är ju allmänt bekant att åtminstone från en del Konungens Befallningshafvande utgått befallning till ordförandena i Bevillningsberedningarne att vid taxeringen tillämpa denna åsigt. Med den af Herr Finansministern uttalade meningen är det således lätt förklarligt, att cirkuläret haft en sådan verkan, och man kan häraf lätt finna, hurudan taxeringen i sjelfva verket blir. Jag tror derföre, att den föreställningen, att de skattdragande lojalt ställa sig cirkuläret till efterrättelse, är en missuppfattning af verkliga förhållandet. Jag vill i detta afseende hänvisa Herr Finansministern till de klagomål, som redan till Kongl. Maj:t inkommit, och jag tror, att, om man betraktar dem med uppmärksamhet, man skall finna, att meningen icke är så allmän om rätta tillämpningen af det Kongl. cirkuläret.

Nu har Herr Finansministern vidare sagt att, om någon blir orättvist uppskattad, så kan han klaga och erhålla rättelse. Jag ber då att i sådant afseende få fästa Herr Finansministerns uppmärksamhet på ett dylikt mål, som för icke så länge sedan på hans föredragning af Kongl. Maj:t afgjordes. Detta mål angick en by uti en kommun inom min hemort, hvars medlemmar i kommunen kommit öfver ens om, att den gamla uppskattningsgrunden vore orättvis, och derföre sjelfva uppgjort en ny sådan. Om denna förändring voro med få undantag både jordbrukare, embetsmän och industriidkare ense; och den blef äfven godkänd af såväl Bevillningsberedningen som taxeringskomitén. Men en ledamot af taxeringskomitén reserverade sig och påyrkade att alla fastigheter i den ifrågavarande byn skulle taxeras lika efter hemmantalet. När frågan så förekom i pröfningskomitén, företog sig denna att på grund af kronoombudets påyrkande uppskatta egendomarne efter hemmantalet i öfverensstämmelse med reservationen. De skattdragande hade naturligtvis rätt att klaga öfver detta pröfningskomiténs förfarande, hvilket ock skedde. Kommunalstämma begärdes och utlystes samt sammanträdde för att gifva de klagande understöd, och dervid enade sig alla, tjenstemän, jordbrukare — med undantag af 27 — samt industriidkare derom, att orättvisa blifvit begången och att pröfningskomitén orätt förfarit. Men hos Kongl. Maj:t fingo de skattdragande ändock icke rättelse, utan få fortfarande betala bevillning å värde efter hemmantalet, och detta fastän inom den ifrågavarande byn finnas egendomar af så olika natur som säterier, utsocknefrälse och kronoskatterusthåll. Ja, ett hemman, från hvilket jord var afsöndrad och i taxeringslängden särskildt upptaget till ett värde af 8,000 kronor, blef ändock uppskattadt efter hemmantal lika med de hemman, från hvilka ingen afsöndring skett. När vi således sett,

att det icke hjelper att en hel kommun understödjer den som klagar, hvilken dessutom har såväl Bevillningsberedningens som taxeringskomiténs beslut att stödja sina klagomål på, och således den enskilde ännu mindre i andra fall har utsigt att med framgång öfverklaga ett om uppenbar orättvisa vittnande pröfningskomitébeslut, då tror jag, att det är på tiden att öfvergå till ett annat sätt för beskattningen i vårt land, såvida nemligen § 57 Regeringsformen skall hafva något att betyda.

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

Nu har Herr Finansministern upplyst om, att, då man jemför taxeringsvärdena i hela riket med egendomarnes köpeskillingar, finner man, att de senare öfverstiga de förra med 14 procent. Jag får dock säga, att han för högt uppskattat värdet af detta resultat, ty jag kan icke finna något anmärkningsvärdt deruti. Det är nemligen väl bekant för alla, som följt med affärsverksamheten i vårt land, att många egendomar blifvit försålda för mycket högre pris än hvad de varit värda. Personer med större kapital vilja till exempel hafva sig en egendom med vackert läge och vackra omgifningar och se derföre icke på, om de betala några tusen kronor mer än egendomen är värd, blott de få den till salu. Det kan äfven finnas andra omständigheter, som göra, att priset uppdrifves öfver egendomens verkliga värde, såsom att, då hemman med olika egare ligga bredvid hvarandra, och det ena är till salu, egaren af det andra, hvilken vill utvidga sitt jordbruk, köper detta, som han anser sig kunna sköta med samma dragare och folk som han förut har, för 25 procent mer än han eljest velat gifva, hvilken egendom kan betinga ett ännu högre pris, om flere af grannarne äro spekulanter på densamma. Flera andra exempel skulle kunna uppgifvas huru för högt uppdrifna köpeskillingar kunna erhållas. Men icke har egendomen derföre motsvarande högre värde. Om någon derföre för 50,000 kronor köper en egendom, som icke är värd mer än 30,000 kronor, så anser jag för min del, att vederbörande handla rättvist och rigtigt, om de lägga egendomens verkliga värde och ej köpeskillingen till grund för taxeringen, ty i dylika fall är köpeskillingen vilseledande, och man kan, genom att taga hänsyn till densamma, komma till värden som kunna förklara den af Herr Finansministern påpekade omständigheten, att egendomarnes försäljning i hela riket betingat belopp, som med 14 procent öfverstiga deras taxeringsvärden.

Då jag för min del kommer att yrka bifall till Herrar Hedlunds och Jönssons reservation, — jag skulle dock helst velat instämma med Herr O. B. Olsson i hans förslag, som är det mest konseqventa och rättvisa, om han framstält något detaljeradt förslag, — vill jag fästa uppmärksamheten på, att jag icke lägger vigt vid, om det blir näringsidkare, jordbrukare eller löntagare, som komma att insättas som ledamöter i pröfningskomitén. Det gör mig detsamma. Går förslaget igenom, så blir det kanhända så, att en del landsting utse ledamöter som man föreställer sig tillhöra mera det ena intresset, under det att öfriga landsting skola välja målsmän för det andra intresset. Jag fäster mig dock icke vid sådana förutsättningar och tror, att man icke behöfver befara något sådant, då vi ju hafva ett godt exempel

Om ändring af bevillningsstadgans 61 §. (Forts.)

för ögonen uti det sätt, hvarpå markegångsdeputerade fullgöra sina arbeten. Dessa deputerade utses, såsom vi veta, af landstingen, och jag tror att de ändock äro lika bra, som om de utsåges af Konungens Befallningshafvande. Uti det län jag tillhör och uti hvilket, såsom Herrarne veta, finnes ett ovanligt stort antal jordbrukare, har åtminstone icke, så vidt jag vet, något missnöje emot det sätt, hvarpå markegångsdeputerade utses, försports, och man får väl antaga att de skola handla efter öfvertygelse och samvete lika bra, om de utses på ena eller andra sättet, eller om de tillhöra den ena eller andra samhällsklassen, hufvudsaken är att till ett så vigtigt uppdrag få praktiskt duglige män, som äro väl bekanta med länets förhållanden.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid. Jag tror emellertid, att då man kunnat visa, att, ehuru kommunen, bevillningsberedningen och taxeringskomitén varit ense om en annan grund för egendoms taxering än den som af pröfningskomitén blifvit antagen, och de klagande ändock icke fått hos Kongl. Maj:t ändring uti pröfningskomiténs derifrån afvikande, på goda grunder visade orättvisa beslut, det kan vara tid att ändra bestämmelserna för den sistnämndas sammansättning.

Jag yrkar bifall till det af Herr Hedlund i sin reservation afgifna förslag.

Herr Lind: Om de åsigter, som af mig delas angående denna fråga, har redan så mycket blifvit sagdt, att föga återstår att tillägga. Jag vill dock tillkännagifva, att jag ansluter mig till reservanternas förslag. På samma gång ber jag likväl att få säga, att det myckna och stortaliga ordandet om § 57 Regeringsformen, som jag nu under många år hört, förefallit mig vara endast ett tomt prat, och att paragrafens bestämmelse om svenska folkets sjelfbeskattningsrätt blir endast en död bokstaf, så länge våra 25 furstar, jag menar landshöfdingarne och öfverståthållaren, fortfarande hafva samma inflytande vid pröfningskomitéernas tillsättning som för närvarande.

Herr Svensén: Då jag hittills varit och fortfarande är af den meningen, att landshöfdingeinstitutionen är obehöflig och om hvars afskaffande jag under föregående riksdagar väckt förslag, så anser jag det ganska lämpligt att frigöra denna institution från de befattningar, som isynnerhet ligga inom kommunalstyrelsens område. Snart hafva tvenne årtionden förgått sedan genom kommunallagarnes införande sjelfstyrelseprincipen erkändes; och för den skull anser jag rigtigast att fortsätta på den vägen och låta landstinget utse alla ledamöterna i pröfningskomitén. Så länge emellertid landshöfdingeinstitutionen finnes qvar, är det emellertid åtskilliga omständigheter, som af talaren på göteborgsbänken framhållits, hvilka göra, att jag nu icke vill gå så långt, utan inskränker mig att yrka bifall till dennes reservation, som finnes Utskottets betänkande bifogad. Jag anhåller således, Herr Talman, om proposition på bifall till denna reservation.

Som tiden redan långt framskridit och då ytterligare många ledamöter anmält sig vilja afgifva yttranden angående det förevarande ämnet, uppsköts den vidare öfverläggningen till kl. 7 e. m., då detta sammanträde komme att fortsättas; och åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.